

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

45719

Opombice

zastran

občnega cerkvenega zbora

v Rimu l. 1869.

ali

knjižica, v kateri se pové, zakaj so Pij IX.
poklicali vse škofe v Rim na zbor.

Spisal in založil

Lavoslav Gregorec,

doktor bogoslovja, kaplan sv. Roprt. v Slov. gor.

*Z dovoljenjem Njih milosti Jakopa Maksimiljana, kneza in
škofa Lavantinskega.*

V Mariboru 1869.

Na prodaj ima F. Leyrer v Mariboru, J. Geiger v Celji, W. Blanke
v Ptuiju, J. Weitzinger v Radgoni, M. Moser v Gradcu, J. Giontini in
H. Ničman v Ljubljani, H. Schimpf v Trstju, H. Sohar v Gorici,
J. Leon v Celovecu.

Natisnil Ed. Janžič v Mariboru.

Helena Greglič

Opombice

zastran

občnega cerkvenega zbora

v Rimu l. 1869.

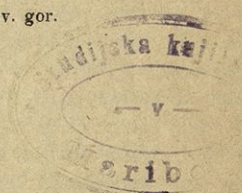
ali

knjižica, v kateri se pové, zakaj so Pij IX.
poklicali vse škofo v Rim na zbor.

Spisal in založil

Lavoslav Gregorec,

doktor bogoslovja, kaplan sv. Ropr. v Slov. gor.

*Z dovoljenjem Njih milosti Jakopa Maksimiljana, kneza in škofo
Lavantinskega.*

—
v MARIBORU 1869.

Na prodaj ima F. Leyrer v Mariboru, J. Geiger v Celji, W. Blanke v Ptuiju,
J. Weitzinger v Radgoni, M. Moser v Gradci, J. Giontini in H. Ničman v
Ljubljani, H. Schimpf v Trstu, H. Sohar v Gorici, J. Leon v Celovcu.

45719

Pazka bralcem.

Dva dedova se kregata: je li boljši voziti se po železnici ali pa na štelvognih. Bobek pravi: „hvala Bogu da nam ni treba „stellvognov;“ koliko dela je človeka stalo, preden se je v taki voz pobasal — kako nevretno mu je po ušesih trgalo pokanje biča, rožljanje kolés, škripanje peska in kamenja — o, in uboga kljuseta, koliko so trpela. Čuda, da si ljudje niso mnogokrat trebu-hov zmleli in kočijaši sedalov potrupali — sedaj je vse drugači. Človek se vsede na svoj prostor na železnici, si pipo nažge ali pa „fajn cigaro“ za 2 krajcarja in se lahko smeji dežu in prahu.“ Sedaj pa prime Bobek — suha pa mirna duša — besedo, rekši: „Dobro! jaz pa le „štellvogne“ štimam. Tu zamorem lepotije krajin, gorá in dolin bolj opazovati in se njih veseliti. Na železnici tega ni. Če ti morebiti kak debeluh okenca ne zaslanja, ti vendar smradljiv dim pači razgled. Vrh tega, kaj se da videti? vidi se le ena stran, ne pa okolica — in še ta mrvica mimo leti, kakor da bi vse iz kake vojske na nas na vrat bežalo. Nekdo je črez Nemško potoval v „fletni“ Pariz na Francoskem, pa skoro ničesar ni znal povedati, kakoršna da je kaj nemška ali francoska dežela.“ „Turška sila! si morebiti misliš, kaj pa imata Bobek in Babek pri rimskem zboru opraviti? Le „počas!“ Ne mislim pisati za sila učene, katerim bi se prilično imelo reči: „sleherna stvar se zamore nagledovati in pretresovati iz mnogovrstnega, različnega stališča. Prosta slovenska duša pa bi rekla: reč ima dvojno lice. Na primer. Nekdaj se je menje bralo, ker se je menje pisarilo. Učilo se je polagoma in težeje, toda obče bolj temeljito in do jedra. Sedaj se pa veliko pisari in bere, lahko in veliko v kratkem nauči, pa tudi hitreje pozabi in iz pameti zbríše. Smo kakor da bi se vedno po hitri železnici peljali, vsak trenutek zvemo kaj novega. Podoba letí za podobo. Potem takem se pa zgodi, da človek marsikaj ne porajta, spregleda in pozabi, kar je poprej

morebiti ljudem veliko misli, posla, skrbi in sočutja napravilo. Postavim, ko so pred 300 leti rimski papeži namerjavali občen cerkven zbor poklicati, so ga ljudje željno pričakovali, vneto molili in prosili. In sedaj je že leto preteklo, kar so Pij IX. vse škofo svoje brate pozvali na velik zbor, in vendar se ta največi novica, najvažniši čin 19. stoletja primerno vse premalo daja in jemlje na spomin, vse preslabo ceni in tehta. Iz Rima se je naznanilo sv. leto zavolj prihodnega zbora in čuda! po mnogih tudi avstrijskih škofijah še se vernim ničesar ni javno povedalo. Sploh ogromna večina katoličanov še ni zvedela, kaj da se pripravlja. Zato se pa tudi nasprotniki vere s prva (na videž) najč niso hoteli veliko zmeniti za pozivni list Pija IX. Na večo še je kak šribarsk go-liat ovi list s svojim peresom zabodel — češ, da ni nič na tem zboru. Hvala Bogu! ta nemaršina omaguje, čem bolj se zboru bližavamo. Izvrstni škofi in marljivi katoljški pisatelji so v pri-mernih spisih skrbeli, da katoljško ljudstvo zve, in ceni, kako po-menljiv, kako imeniten da je za vesoljni keršanski svet napove-danje občnega cerkvenega zbora. To čutijo sovražniki Kristusa celo dobro, frajmaurarski in židovski pisuni so namreč slednji čas osorno in srdito začeli napadati cerkev božjo, ki se nameni zbrati v občnem zboru — trosijo, blodijo zelo neumne laži, natolcovanja zastran prihodnega zbora, ki kažejo njih grdo nevednost, deloma pa zelo satansk srd. Zato bo treba, da se verni katoličani pod-učimo o tem, kar velja, kar pomeni pozivanje vseh škofov na občni zbor, ter se ne damo v zmote in krive razsodke zaplesti. Treba nam je, da se zavemo in od dné do dné bolj čutimo, da smo kri-stjani, da smo katoljški kristjani. To zavest pri nas buditi po-magati, pristrčno želijo sledeče vrstice; naj se voljno sprejmejo in berejo!

*Spisano na god sv. apostolov Petra in Pavla,
29. julija 1869.*

I.

Kaj pomeni beseda : Občen cerkven zbor?

Kder se dva ali trije zberejo
v mojem imenu, ondi sem
sredi njih.

Math. 18, 20.

France pravi: „Marko! pojdi volit.“ „Nak, nič ne pojdem, več kakor izvoljavamo, hujši je.“ Takih abotnih volilcev imamo na cente, ki tako nasprotnikom vstrezajo, da leži in drzniši rogovilijo in po svetu raznašajo: „vse trobi v naš rog — na pešico mračnjakov ni gledati, naše ima veljati.“ Zato pa je smešno videti, če potem taki nemarnjaki z glavo kimajo, se tiho jezijo, kedar pozvejo, da se je zopet kaj sklenilo kar njim nikakor ni po volji. Ti nemarneži so podobni Vrbovčanskemu generalu, ki je svoje dni Kruce iz nekega grada preganjal. „No brate, kaj počneš“, vprašuje ga nek ravno došedši Prekmurec. „Ovi grad bi rad dobil — pa strelba je predraga, hočem ga izastradati — tri cele dni in noči se že postim.“ — Nekdanji stari Slovenci blizo niso bili toliki nemarneži. Zakaj o njih je pravoč, da so se kaj marljivo zbirali pod častitljivo lipo in se posvetovali. Ta nemarnost je tudi volji našega svitlega cesarja Franca Jožefa I. zelo nasproti. Ti so namreč po nesrečnih bitvah na Laškem l. 1859 sklicali zapupnih možev iz celega cesarstva, da bi se ž njimi posvetovali kako vsekane rane najhitreje zacelit. Pozneje so se sklicali po vseh kronovinah deželni zbori — na Dunaj pa velik državni zbor ali reihsrath. Če se je tu marsikaj sklenilo, kar nam vernim katoličanom in Slovencem ni po volji, smo temu veliko sami krivi, ker se ali k volitvam ne podamo ali pa nemškutarje, lahone in neverneže voljimo mesto zvestih narodnjakov in značajnih vernih katoličanov. Temu mora drugače biti. Vzemimo si verne Francoze ali Bavare v zgled: voljimo vselej in povsodi narodnjake in verne kristjane — bodi si v srenjski odbor, v deželni ali državni zbor. Tako homo vestno in dobro poskrbeli za lastni pa tudi

javni blagor, spolnjevali dolžnosti do cesarja in cerkve božje, ter njo lepo posnemali; zakaj tudi cerkev božja zbira včasih na zборе in shode, zlasti one, ki imajo pravico in dolžnost učiti in verne vladati.

Včasih namreč pokliče škof svoje duhovništvo, da se ž njim posvetuje o cerkvenih zadevah svoje škofije. Takemu zboru pravimo: škofijski shod ali vladikovinska sinoda. Žali Bog, da se mnogo let že po teh koristnih, in v naših viharnih časih brez dvombe potrebnih shodih zastonj prosi, akoravno so po tridentinskem zboru zapovedani. Ravno tisti tridentinski zbor veleva nadškofom, da naj pozovejo vsako tretje leto škofove, čez katere so postavljeni, na posvetovanje; in takemu shodu se veli provincijalni shod ali provincijalna sinoda. Tudi ta naredba se že več stotin let v nemar puša. Včasih se zgodi, da prvi nadškof kake države ali naroda skupi vse škofove olega naroda v cerkven zbor, ki se zove: naroden cerkven zbor ali nacionalna sinoda. Naj imenitniši vendar vseh cerkvenih zborov so oni, katere za vesoljno Cerkev napové naslednik sv. Petra, rimski papež. Kedar namreč za vero in človeško družbo posebno nevarni časi tirjajo zdatnišo pomoč, pozove naj viši pastir vse druge pastirje na posvetovanje; on povabi vse škofove katoljškega sveta na zbor, kateremu pravijo: občeni, splošni, vrsoljni, ali po grški besedi: ojkumenski zbor. Beseda, občeni, cerkven zbor pomeni tedaj: shod škofov vse katoljške cerkve, po veljavnosti rimskega papeža sklicanih, da bi se o cerkvenih rečeh posvetovali in sklenili, kar bi za naprej veljalo za vesoljno kat. cerkev. Temu navržem še nekoliko opazk za „cuvog.“

Le rimski papež, naslednik apostolov kneza sv. Petra, namestnik Jezusa Kristusa na zemlji, najviši učnik in vladar cerkve, pastir vseh pastirjev ima oblast napovedavati občene cerkvene zборе. Brez papeža ni občnega, za vesoljno cerkev veljavnega shoda škofov. Brez papeža so škofi telo brez glave. Zato je papež tudi takim zborom postavni predsednik. Toda večidel papež tega ne stori osebno, ampak odloči v ta namen 2 ali 3 kardinale. Konečno še papež sklepe zbora potrdi in za vesoljno cerkev razglasi.

Na občeni zbor se morajo poklicati vsi škofi. Ti imajo ondi veljavno besedo in določilni glas. Zakaj le škofi združeni z rimskim papežem storijo učilno cerkev, pravo apostolsko družbo, kateri

je Sin božji obljubil pomoč sv. Duha, da se nikdar ne moti v tem, kar verske in npravne resnice zadeva. In ravno to stori občne cerkvene zборе toliko imenitne, da ga od njih ni najti na svetu bolj častitljivega in važnišega zbora. Kar se na takem zboru slovesno določi in po papeži potrjeno slovesno razglasi, imamo verni sprejeti, kakor glas sv. Duha, kateri vedno uči in vlada cerkev božjo do konca sveta.

So li takoršni zbori potrebni? Za obstanek katoljške cerkve niso potrebni tako, da bi brez njih razpadla. Da nje peklenške moči ne premagajo, skrbi Bog sam; se nam tedaj ni treba bati. Potrebni so le, ker cerkev božja ž njih pomočjo leži, zdatniši in mogočniši za zveličanje duš skrbi. Sin božji oznanovanja zveličavnih resnic ni izročil mogočnim duhovom nebeškim, ampak slabim, grehom in zmotam in bojazljivosti podveržnim ljudem. Se vé, da njim je obljubil svojo pomoč. Vendar tudi ti imajo svoje storiti, kolikor zamorejo. Imajo vse poštene in zdatne človeške pomočke porabiti, da se mogoče veliko ljudi zveliča, da se tedaj svete resnic mogoče jasno in vpešno oznanujejo, sv. skrivnosti vredno delivajo, zmote in krivovere ovržejo in premagajo, grdo nekristjansko življenje pa odpravi. In to je včasih sila sila težko. Torej je treba v roke vzeti tudi najkrepkejše človeške pomočke — složnost. „Sloga jači, nesloga tlači,“ pravijo Hrvati, dasiravno se te resnične prislovice ne držijo preveč znanito. Sedaj pa je gotovo, da ne najdeš, idi križem sveta kolikor hočeš, večega, sijajnišega dokaza složnosti kakor, če se okolj rimskega papeža zberejo pastirji vesoljne cerkve, ter vžajemno posvetujejo, kako bi se najboljši in zdatniši dalo poskrbeti za čast božjo in zveličanje duš. Tu se najjakši kaže edinost cerkve Kristusove, tu se pastirji vesoljne cerkve iz nova navdajo svetega poguma in navdušenosti, katero osamljeni lahko pogrešajo. Na takoršnem občnem zboru se da najmogočniši vpreti zmotam in krivoveram; kedar namreč vsa kat. cerkva in sicer iz mnogo stotin ust vžajemno in enoglasno zadoni in izreče resnico. O koristi občnih zborov se še da mnogo povedati. Tukaj še le nektere črtice! Posamezni pastirji, tudi papež, se utegnejo prenaglit. Tega se na občnem zboru ni bati; in zgodovina nam priča, da si nikder drugod opazna modrost in pa goreča vnetost tako prijateljsko v roke ne sežeta. Vsi verni katoličani radi priznamo pravico in dolžnost, po kateri ima papež ukaževati vse, kar se mu potrebno zdi za blagor vesoljne cerkve.

Toda resnično vendar je in jasno, da bodo škofi rajši in srčniši zvrševali, kar so sami pripomagali skleniti in ukazati. Duhovnike je vselej navdajala veči srčnost in pogum in delavnost, kedar njim je vesoljna cerkev v občnem zboru zbrana, podala sijajen vzgled. Enaka je tudi pri vernih sploh. Te napolni sloga in edinost učilne cerkve z veseljem in radostjo, vera na Kristusa se mu krepki nasproti brezbožnim zmotam in potuhnjenim krivoveram; zaupanje na zveličavnost cerkve se zopet omladi, ljubezen med vernimi in njih pastirji sopet oživi. Kako žalostno se držijo drevesa in trate, kedar dolgo deža ni, pa veselo njih je gledati po rahlem dežku. Zmote, krivovere ter mlačnost pri naprejpostavljenih verne posmodi, goreče, vzajemno in združeno delovanje veljakov pa njih zdrami, vzbudi in vneme. Kaj tolikega se po človeških potih le da dognati, če se vsa cerkev zbere v občnem zboru — in od te strani, v takih razmerah je sklicanje občnega zbora — potreba. To priča tudi zgodovina. Le takrat so se sklicali vsi škofi vse cerkve na sijajni shod, ko je cerkev in človeška družba bila v hudih silah in stiskah; ko je namreč mnogim luč prave vere umirala, kristjansko življenje hiralo, ter izredne zmote in nesreče kristjanski družbi grozile — pogin — le takrat se je to veličastno orodje v roke vzelo. Bilo je, kakor da bi cerkev vse svoje moči povzela in zbrala in tako mogočno enkrat za vselej nasprotnika pobila in podrla, kar se je v blizo 19. stoletjih le 18krat zgodilo, če prvi cerkveni zbor kterege so apostoli sami v Jeruzalemu leta 50 obhajali, odštejemo. Sveto pismo omeni ta zbor. Ker pa najbrž sv. pisma ne gleštaš, ti ovo reč tu kratkama podam. Judje so bili in so od nekdanj željčnji vedno kaj posebnega imeti. Taka se je pokazala tudi pri onih, ki so se pokristjanili. Zahtevali so kaj žestoko, da se vsi kristjani, kateri so pred krstom ajdi bili, dajo meni nič tebi nič obrezati, kar tem nikakor ni v glavo šlo. Začel se je nevkreten prepir. Da se kmalu odpravi, se zberejo sv. apostoli v Jeruzalemu. Sv. Peter spregovori prvo besedo. Sv. Jakob stori predlog, ki se enoglasno sprejme in potrdi, ter vernim razglasi: „Dozdelo se je sv. Duhu in pa nam, vam ničesar druga ne nalagati, nego da se zdržite tega, kar se je bilo malikom darovalo, krvi in zadušenine in kurvanja, česar zdržeči se, dobro storiti. Zdravo.“ Ta apostolski zbor je bil zgled in podoba vsem drugim občnim cerkvenim zborom. Iz cesarskega mesta Dunaja pelja čez Gradec, Ljubljano v Trst

velika cesta. Po njej najdeš veliko miljnikov ali miljnih kamenih stebrov. Malih ne porajtamo. Le one, ki so od drugih večji od ličniši popotnik od daleč zapazi. Tem velikim miljnim stebrom podobnih je osemnajstero občnih zborov na dolgi steri, ktero je sv. katoliša cerkev v osemnajstih stoletjih dohodila. Teh osemnajstero občnih zborov je toliko prič vsajenih v zgodovino cerkveno pa tudi svetno, ki značijo in pričajo delo in vojsko kristjanstva zoper hudiča in svet. Mislim, da prijetno vstrežem, če te ž njimi kratkama soznanim:

1. Sloviti zbor nicenski v mestu Niceji, l. 325. Papež je bil takrat sv. Silvester, Konstantin Veliki pa prvi kristjanski cesar rimski. Sošlo se je 318 škofov, ki so zazrgli arijansko krivoverstvo, ter nje začetnika Arija pahnili iz katoljske cerkve, ki goreče moli božjo naturo Jezusa Kristusa, kar so Arijani trdovratno tajili in zaničevali.
2. Prvi zbor v Carigradu l. 381 zavolj nekega Macedonija, ki je božjo naturo sv. duha tajil.
3. Zbor v mestu Efez, kder so l. 431 zbrani škofi oholega Nestorija izobčili, ker je učil, da je imel zveličar dve peršoni ali osebi, ter blažene device Marije nikakor ni hotel imenovati: „mati božja.“
4. Zbor kaleedonski l. 451. kder se je izvrstni list sv. Leona I. rimskega papeža bral, v katerem se nova krivovera Eutihja jasno ovrže. Ta je namreč učil, da je Kristus imel le eno naturo. Zbrani škofi zaslšavši pismo sv. Leona, vskliknejo enoglasno: „Tako tudi mi verujemo, sv. Peter govori skozi Leona papeža.“
5. Drugi zbor v Carigradu l. 553 je ovrgel nektere zmote, katerim je pre slavnj Origen kriv bil, obsodili so se tudi trije krivoverski spisi, ki so silno verne motili in nevkretne prepire napravili.
6. Tretji zbor v Carigradu l. 681 je izobčil nove krivoverce, ki niso hoteli v Kristusu zveličarju priznati dvojne volje božje in človeške.
7. Drugi zbor Nicenski l. 787 je moral katoljski nauk določiti in razjasniti, zakaj in kako se smejo podobe Jezusa Kristusa in njegovih svetnikov častiti.
8. Četrty zbor v Carigradu se je obhajal zavolj Focija, ošabnega patriarha Carigraakega, ki je hetel papež biti, čeravno ni bil naslednik sv. Petra. Ta Focij je začetnik nesrečnemu grškemu razkolništvu, ki še do sedaj ni končano.
9. Prvi Lateranski zbor l. 1122 ima to ime od cerkve sv. Janeza krstitelja v lateranskem poslopji v Rimu, kder se je obhajal za Kaliksta II. papeža; zlasti zavolj ogromnih preprirov med papežem in nemškimi cesarji, ki so sami ob svojem hoteli cerkvi božji škofe natvezati in postavljati.
10. Drugi lateranski zbor je bil pozvan l. 1139 zavolj nekih novih krivovercev, ki so posebno po Laški in južni Francoski razsajali.
11. Tretji lateranski zbor je l. 1179 poklical čvrsti papež Aleksander III.

Tu se je določilo, kako se ima papež voliti, krivovere Valdencev in Albingencev pa so se obsodile in zavrgle.

12. Četrty Lateranski zbor l. 1215 je pozval slavni papež Inocencij III. Takrat se je dalo petero cerkvenih postav, ki veljajo še sedaj za vesoljno cerkev in katerih si se že iz katekizma učil.
13. Prvi zbor lijonski ima svoje ime po mestu Lijonu na Francozkem, kamor ga je bil Inocencij IV. pozval l. 1245 zavolj preprirov z nemškim cesarjem, nevernim in samopašnim Friderikom II.
14. Drugi zbor lijonski se je l. 1274 obhajal, da bi se grško razkolništvo odpravilo.
15. Zbor Vijanski l. 1311. Ondi je Klement V. zatrl Templarje t. j. poseben red meniških vitezev.
16. Zbor Florentinski, kder so se grški razkolni škofi zedinili z rimsko cerkvo. Žali Bog! to zedinjenje knalu preneha.
17. Peti lateranski zbor leta 1517, dokončan je poravnal pizansko razkolništvo in se je pečal z odpravo cerkvenih napak.
18. Tridentinski zbor na vse strani preimeten in važen, se je večkrat pretrgan celih 18 let obhajal 1545—1563, in sicer pred vsem zavolj luteranske krivovere in velikih napak, ki so se v cerkev božjo po slabosti in ničvrednosti ljudi bili vlezile.

To je vrsta najčastitljivših zborov na svetu. Novi od našega sv. Očeta Pija IX. poklicani zbor njo ima nadaljevati. Obhajal se bo letos, počenši na praznik čistega spočetja device Marije v Rimu v velikauski cerkvi sv. Peta, ki nad nja grobom na Vatikanskem griču 413 čevljev visoko v sinje nebo kipi. Tega zbora pomen in imenitost želim slovenskim bralcem pojasniti. In v ta namen se držim najpoprej prislovice starih Rimljanov, ki pravijo: dolga je pot do zapopadkov po pravilih, kratka in prijetna pa po zglelih. Zato te peljem 300 let nazaj do poslednjega občnega — do Tridentinskega zbora. Iz nja kratkega popisa se najleži dopové važnost in imenitost prihodnjega zbora.

II.

Črtice iz tridentinskega cerkvenega zbora.

Sramota nerodovitosti je cerkvi odvzeta, ko nekdaž Raheli. Zaupamo, da se razlije črez nas obilost milosti božje, ter pridejo narodi in se nasitijo na njenih prsih.

Kardinal Pole.

Hodi z menoj kraj dereče Drave navzgor. Kmalu prideš po rudnin bogati Koroški v gorato Tirolsko, kder bivajo vrli domo-

rodci, pa tudi verni sinovi kat. cerkve. Prišedši tedaj v deželo teh vrlih možev zapustiš tu majhno Dravo ter vkrenivši proti zahodu, dospeš do druge vode, koja kaj urno proti jugu hiti. Pravijo njej Adiža. Preden pa, ko ta voda zapusti Tirolske soteske, obliva s svojo bistro vodo obrežje, na katerem je pozidano mesto Trident, blizu toliko kakor naša bela Ljubljana. Tu tedaj v zavetji tirolskih planin na stezi med Nemško in Laško je bil pred 300 leti poslednji občni zbor cerkveni. In ta zbor je, če odšteješ I. Nicejski zbor, zavolj uzrokov, vsled katerih se je sklical najvažniši in zavolj obilega sadú, kterega je obrodil vseh zborov najimenitniši. Poglejmo oboje.

Od sred 15. stoletja je po Evropi bilo, kakor da bi vse vrelo. Srednjega veka stoletja so dotekala — in nov čas in nova doba človeške omike se je začela roditi. Dvignol se je glas; „naprej“ ki še sedaj milijone vabi in mika in tira: „naprej!“ Vsled križanskih vojsk se je marsikaj po Evropi predrugačevalo. Zlasti priroda in nje postave so sedaj zvesteji opazovali. Sledile so prevažne znajdbe, ktere kmalu dobijo mogočen upljiv do človeške družbe. Znajdba strelnega prahu je podrla za vselej dosedajni način vojskovanja. S pomočjo servernice (kompas) so brodarji drzno jadrili okoli Afrike, in prišli v izhodno Indijo. Kmalu potem prebrodi Kristof Kolon atlantiško morje, ter najde novi svet — Ameriko. Omikani Greki pobegnivši iz Carigrada, kterega se je Turek polastil, vzbudijo veči ljubezen do spisov in nazorov paganskih Grkov in Rimljanov — rodi se nova učenost in omika., koja se naslanja več na nazore starodavnih paganskih modrijanov, kakor na misli in načela kristjanska. Ravno kar izumnjena umetnost bukve tiskati in tako za mali denar ogromno pomnožiti je pa vse to pomagalo širem po svetu urno razširjevati. Žali Bog! da človeška slabost jako rada tudi najboljša prizadevanja, najžlahtniša trsenja spači in deloma na hudo vrže. Najdenje novega sveta in nja bogastva, nove umetnosti in iznajdbe zbudijo pri ljudeh kmalu silno pohlepnost in lagodnost po svetnem blagu. Vladarji se poprimejo paganske politike, kteri je sebičnost mati in ne gleda toliko na pravico, marveč na silo. Nova učenost pa začinja roditi nekako mrzenje do kristjanskih misli in verskih resnic. Temu pristopijo še verske homatije. Luter Cvingli in Kalvin so postali očetje najsilniši, najmogočniši krivoveri, kteri jednaka še nikdar ni razsajala med kristjani, polovica Nemške, večidel Švi-

carske vse Dansko in Švedsko kraljestvo je dalo slovo stari veri. Vsa Anglija in Holandija delama Francoska, Poljska, Ogerska stopi na stran nove vere. In nikder mirno in polagama, ampak silama, naglo in po groznem kri prelivanju, ropanji in razdjanji. Sv. Janez prisposablja ljudi velikim vodam in resnično rodovi človeški in njih zgodovina je skozi stoletja tekoča reka. Na čase teče mirno in ljubo, da se radostno v njej ogledujeta zemlja in nebo. Včasih se pa nebo stemni, neizmerne plohe skalijo in napnejo reko, da strahovito čez pobrežja udari, vse razdira in pokončava. Sedaj je treba zdatnih pomočkov, da se nevarne vode zajezijo in storjene nesreče popravijo. Nevihtam 15. in 16. stoletja bi imela cerkev božja taka zavarovalna moč biti, toda ona ni bila takrat zmožna tem nezgodam zdatno upreti se. Tudi njej je bilo treba ponavljanja in dramila — ali z drugimi besedami tudi njene znotrajne zadeve so terjale — občen zbor. Papeži so po nevkretnih prepirih in po krivicah svetnih glavarjev precej poprejšnega upljiva zgubili. Nekteri zmed njih niso bili zelo vredni poprejšnih vrlih naslednikov sv. Petra. Med škofi in duhovniki je bilo veliko bogastva in še več nereda. Redovniki pa opešani so močno pogrešali prvotno živahnost in stanovitost. Ni se tedaj čuditi, če bremo, koliko škofov in duhovnikov da je v novo krivo vero potegnolo, kako so cele trume menihov in nun zupustile svoj poklic in obljube, ter strastno se ženili in možile. Ta slok naris kaže dovolj, kako potrebno da je bilo zelo nenavadnega postopanja in delovanja od strane cerkve božje. Treba je bilo občnega zbora. Zato pa tudi radestni zvemo, da so vsi pridni kristjani prosili in klicali po njem.

Vendar občen zbor sklicati morebiti nikdar ni bilo tako težavno, ko takrat. Omenim kar to, da je po vsej Evropi bil nemir in klanje. Na izhodni strani so Turki razsajali in umarjali zelo do naših krajev. Leta 1529 so Dunaj zalegli. Po zahodni Evropi se je pa kri prelivala zavolj dveh glavarjev, Franca I. kralja francoskega in Karola V. cesarja nemškega. Zakaj pa to omenjam? Zato, da spoznamo božjo mogočnost, ktero je Sin božji svoji cerkvi podelil. Zakaj vkljub vsem težavam in nezgodam se je l. 1545 pričel v Tridentu na Tirolskem že dve leti napovedan občen cerkven zbor. Dvakrat se je moral pretrgati, in še le čez 18 let l. 1563 so ga zamogli srečno dokončati. Na konci zbora je bilo nazočih 168 škofov, 25 nadškofov in 6 kardinalov. Iz Avstrijskih

dežel njih je malo bilo, med njimi Anton Miglič nadškof Pražki, izvrstni govornik Hrvat: Juraj Drašković, škof v Pečuhu in škof Lavantinski: Herkules Rettinger.

Poglejmo še nekoliko na presrečni sad, ktereга je ta težavno sklicani in še težavniši dokončani zbor obilo obrodil. Verske homatije so napravile temo zmot in laži v Kristusovi veri. Tridentinski očetje so pa kaj jasno in določno verske resnice, zlasti one, katerih Luterani niso priznati hoteli, razložili in pričali; nasprotnim naukom so pečat laži in krivovere pritisnoli, da se verni z naprej ne motijo. Nove krivoverce pa so pahnoli iz sredine pravovernih in zavrneli med one, ki so zunaj cerkve.

Ta iz nova lépo pobrisan in peg, s kterimi so ga krivoverci oskrunili, vrlo osnažen biser svete vere, dobi sedaj jako število slovitih in gorečih razlagovalcev, zagovornikov in braniteljev. — Sv. Janez krst. se je Judom progrozil, da si zamore Bog iz kamenov vzbuditi Abrahamovih sinov, in ker so za čas Luteranskih homatij redovniki bili nekako otrpnili, si Bog nenadama vzbudi novih in čvrstih službenikov. Cerkev rodi nov red menihov — Jezuite, ki so postali najmočnejši jez zoper Luteranstvo. Zraven Boga se imamo Avstrijani, Bavari, Belgi in Francozi, Ogrji in Poljaki zlasti Jezuitom zahvaliti, da nas ni povoden krivovere zalila. Bl. Peter Kanizij in le Jay sta po naših krajih visoke šole prerodila in za kristjansko omiko plodnonosne storila. Učeni zgodovinarji trdijo, da je nevednost pri duhovnikih zlasti pa pri svetnih preveliko pripomagala krivoverstva širiti. In sedaj pride njim zdatna pouoč. Začelo se je goreče delovati, dela milosti: duševna in telesna zelo obilo delivati. Častiti kapucini in bratovšine Oblatov so prostemu ljudstvu pridgovali. Lazaristi so opravljali misijone. Thatini in Barnabiti so izrejali čiste in vnete duhovnike. Šolski bratje, potem očetje šolskega poduka so podučevali možko mladež med tem, ko so redovnice dev. Marije obiskovanja, Uršulinarce izrejale dekleta. Ponovljeni Benediktini so gojili po izvrstnih učenjakih cerkvene in svetne vednosti. Ponovljeni Karmeliti in Karmelitinje so povzdignili premišljevalno življenje. Smileni bratje in sestre so kakor človeški angeli hiteli h posteljam bolnikov, da njim strežejo in zljajšujejo telesne bolečine. Zaporedama nahajamo apostolske škofe, katerih slovita dela radostno kaže zgodovina. Omenim iz naših krajev: neutrudljivega Martina Brenerja, škofa Sekovskega, modrega Jurja Stobeja, škofa Lavantinskega,

posebno pa škofa Ljubljanskega, krepkega Tomaža Hrena. Ti so po svojih škofijah skoro do čistega iztrebili novo krivovero.

Lepe dežele, številni narodi, so se izneverili svoji materi kat. cerkvi. Okoli 80 milijonov je odpadlo. Velika zguba! Mreža ribarjev božjih se je močno vtrgala. Toda zguba na drugi strani se zopet na drugi obilo popravi. Kamor je posvetnjaka vabilo zlato in dobiček, tjekaj so zdaj šli vneti misionarji. Franc Ksaverijan je podoben sv. Pavlu apostolu, nesel imé Jezusa Kristusa daleč med uboge Pagane. Pridigoval je po izhodni Indiji, obiskal otoke indijskega morja in prvi v Japonskih deželah oznanoval zveličarja sveta. Njegova gorečnost premaga vse težave, svoje poslanstvo pa popriča po očitnih čudežih. Kitajsko cesarstvo si želi sv. apostel obiskati, toda Gospod ga poprej k sebi pokliče, da bi v veselji želel, kar je v solzah sejal. Kar je ta svetnik začel, so njegovi tovarši, sinovi sv. Ignacija nadaljevali. Celo na Kitajskem se ustanovijo in na cesarskem dvoru do velikega upljiva in časti pridejo. Zopet drugi misionarji tečejo v novi svet — Ameriko, kjer veliko ondešnjih divjakov pokristjanijo in izomikajo, ki so poprej ko divjad po lesih in dobravah se klatili in drug drugega žrli. Sploh kat. cerkev je sedaj toliko moči in skrbi za naprej v Ameriki pokazala, da je lep in rodovit del zemlje po večini katoljske vere — in po tem soditi, kar se sedaj po severni Ameriki godi, morebiti po nekterih desetnicah let — ves. Slobodno se veseli sv. cerkev tega blagoslova in se radostno spominja preroka: pro patribus nati sunt tibi filii v mesto očetov so se ti ponarodili sinovi.

Pa še nekaj. Molimo: verujem sveto katoljsko apostolsko cerkev . . . in dobro rečemo. Naša cerkev je sveta ni samo po svojem začetniku, ali po svojem namenu, sveta je tudi zato, ker v resnici ljudi do svetosti pripelja, katero je Bog sam mnogokrat po čudežih spričeval. Ona ima v dokaz svoje svetosti pokazati v vsaki dobi: izredne, izvrstne, orjaške služabnike in služabnice božje, ktere je kinčila sijajna krona kristjanske popolnosti. In ravno po ti strani je doba za in po Tridentinskem zboru zelo blagoslovljena in imenita. Cela truma svetih papežev, škofov, mešnikov, redovnikov in redovnic nas pozdravlja. Resnično, zima je prešla, huda ura minola in odstopila; cerkev se je omladila in rodovita postala kakor природа v spomladu. Spominjajmo se le nekterih: n. pr. milega škofa Franca Zaleskega, očeta ubogih in revnih in

nevednih, sv. Vincencija Paulovskega --- ali Margete Šantalske. Ti so bili na Francozkem doma. Španjolska je postala ljubezniv vrt svetosti. Kdo se nebi razveselil nja prežlahnih cvetlic, na primer sv. Janeza Križevega, usmiljenega sv. Janeza od Boga, kdo bi ne občudoval serafinskih duš sv. Terezije ali sv. Petra Alkantarskega! kdo ne strmeli, če pomisli kaj kako in koliko da so za božjo čast delovali sv. Ignacij Lojolanski, sv. Franc Ksaverijan, sv. Franc Boržija, ki z veseljem zapusti vojvodski bliš na dvoru Karola V. in postane Jezuit in svetnik.

Laška se raduje svojega angelskega mladenča sv. Alojzija, Rim časti svojega sv. Filipa Nerija, in Milan slavi Karola Boro-mejskega, diko in vzgled dušnega pastirja. Nemška se je čakala novega mučenika Fidela Sigmarinskega in Poljska se veseli, da je rodila sv. Alojziju vrstnika, nedolžnega Stanislava Kostka.

To je le nekoliko črtic o sadu, kterega je obrodil Tridentinski zhor. — Besede kardinala Pole-ta so se uresničile: „Sramota nerodovitosti je cerkvi odvzeta, ko nekdej Raheli. Zaupajmo, da se razlije črez nas obilost milosti božje, ter da pridejo narodi in se nasitijo na njenih prsih.“

III.

Kako so Pij IX. poklicali občni zbor.

Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum, antequam moriar.

Inocencij III.

Sedajni glavar kat. cerkve se smejo prisposodabljati slovitemu predniku Inocenciju III., ki je na svoje stare dni poklical sijajni zbor lateranski, ter ga po lepih besedah Jezusovih pred zadnjo večerjo nagovoril: Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum antequam (patiar) moriar. Željno sem pozelel to veliko-nočno jagnje jesti z vami, preden (trpim) umrjem. Pij IX. vladajo cerkev že v 24. leto in sedaj 77 letni sivec napovejo občni zbor, ker pristrčno želijo cerkvi priskrbeti vseh človeških pomočkov najzdatnišega v obrambo, preden ko njih položijo v hladen grob. Mislim da vstrežem, ako nekoliko črtic iz njih življenja zapišem.

Pri nas slovi nebeške kraljice božja pot pri majki Bistrički, na svetih gorah, ali na visokih Višarjih, na Laškem pa je naj-slovitniši. Marija Lavretanska. In blizo te božje poti v mestu Sinigaliji se je 13. maja l. 1792 rodil grof Mastaj-Feretti. L. 1819 je bil mešnik cerkve božje 1820 papežev poslanec v južni Ameriki. Potem nekaj časa Imolanski škof in l. 1840 kardinal rimske cerkve in 21. junija njeni papež. Pri kronanji rečejo novi papež: „Dnes se počne preganjanje.“ Gola resnica! Vedna borba njih je čakala ne samo kakor glavarja kat. cerkve, ampak tudi kakor svetnega vladarja. Nevera in punt njim ne data miru. Pa morebiti z glavo kimaš: „kaj? papež posvetni glavar! Kaj ni Kristus rekel: „moje kraljestvo ni iz tega sveta? prav če se papežu vzeme svetna oblast.“ Tako? Tedaj bi rad bil, da ti tvojega očeta oropajo? Pomishi! Kraljestvo Kristusovo sicer ni iz tega sveta, pa vendar na tem svetu. Ni angelom — golim duhovom — razširjenja in ohranitvi vere izročil, ampak človeškim otrokom, kterim je treba jesti, piti, obleke itd. Ti človeški oznanitelji se morajo podučiti in izrediti. Tu pa ja treba — ako nečeš očitnih čudežev — denarjev, sploh pomočkov in sicer temveč, čembolj se vera širi. Družba 200 milijonoz se ne zamore vladati tako, kakor kakih 5000 — 50.000 v začetku cerkve. Pomisli, da je zelo potrebno za pastirja vseh pastirjev, da ga ne jeden svetni vladar ne moti in ovira v vladanji cerkve, da je neodvisen posebno potem, ko je več držav bilo, ktere so sicer vse bile ene vere, toda v drugih rečeh včasih zelo do krvavega si nasprotni. Pomisli da je to Bog sam potrdil, ker je sam vladar časov in človeških src gospod, poskrbel, da po razpadu rimskega cesarstva na mnogo kristjanskih držav — rimski papež postane svetni glavar, od drugih zelo neodvisen. Dobili so papeži Rim in bližnje dežele v oblast ne po pravici, ki se z mečem ponaša ali z zvijačo, ampak Rim so si papeži sami oteli pogina in ga dobili z deželami vred v poklon od Pipina francoskega kralja l. 755. Od tistih dob je Bog sam to posestvo sv. Petra branil — nihče še ga se do sedaj ni za več časa polastil — upamo tedaj, da ga tudi laška puntarska drhal ne pograbi za vselej.

Puntarski Lahi so sedajnemu papežu zavdali sila trpljenja. Leta 1848 so morali sv. Oče bežati iz Rima. Črez 2 leti se pa vrnejo, ko so njim vrli Francozi bili mesto puntarjev osnažili. Radeckijeve čete pa velik del papeževih dežel zasedle. Toda Lahi

si kmalu pomorejo po piemonteržkem ministru Kavuru. S pomočjo Francozev nas pri Magenti in Solferini premagajo — in sedaj se polastijo Piemontezi tudi nekaj papeževih dežel l. 1859. Črez leto in dan udarijo Piemontezi po tolovajsko v ostale papeževe krajine, razpršijo njihovo vojsko, in vzeli bi tudi Rim, ko bi ne bili Francozi tega zabranili. Treh četrtin svojega posestva oropani papež sedaj niso imeli več onih pomočkov, ki so potrebni, da se verska družba 200 milijonov katoličanov spešno vlada. Tolika krivica — nasilstvo in zadrega svetega Očeta pa zdrami in gene njih verne otroke po vsem svetu. Iz vseh krajev sveta začnejo sedaj kristjani prostovoljno pomagati v denarjih in vojaki. Po Ameriki in Evropi se je našlo veliko mladenčev in možev tudi iz najžlahtniših rodbin, ki so šli za prostovoljce med papeževe vojake. Po starem in novem svetu se nabirajo milijoni denarja, kteremu se sploh pravi „sv. Petra penez“, svetemu Očetu v pomoč. Tudi po našem cesarstvu se ga je precej nabralo. Sprašuj svojo vest, če si že kaj dal? Če ne, pa skoraj daj, ne pozabi! in ne bodi neusmiljeno, nehvaležno dete!

Ko bi res bilo, kar nekteri pravijo, da svetna oblast papeža le ovira in moti za cerkev dobro skrbeti, bi se kaj takega iz 23 letnega papeževanja Pija IX. naj jasnejši imelo dokazati. Toda ravno na opak se reč kaže. Cerkvena zgodovina ima o sedajnem papeži zapisati zelo velikanska dela. Pomislimo, da so sedajni papež blizo 100 škofijskih sedežev po Evropi, Ameriki, Aziji, Afriki in celo unkraj širnega tihega morja v Avstraliji ustanovili. Toliko se je cerkev na zunaj pomnožila. Zraven so neprenehama skrbeli, da se vera pri katoličanih ohrani, zlasti pa so neutrudljivi bili v svarjenji pred kužnimi in krivimi nauki sedajnih dni. Trikrat so škofo v Rim poklicali. Prvokrat na 8. dan grudna 1854. Prišlo jih je črez 200, ki so vsi z veseljem pričali nauk sv. kat. cerkve, da je preblažena devica Marija brez izvirnega greha bila spočeta. V drugič so se škofo — 300 njih je bilo — 9. junija 1862 na duhovo zbrali okoli sv. Očeta, da ž njimi obhajajo spomin sv. mučenikov, ki so leta 1596 na Japanskem za Jezusa kri prelili. Še sijajniši je tretji shod škofov v Rimu na dan 18stoletne svečanosti 1867. leta zastran častitega mučeništva sv. apostolov Petra in Pavla. Skoro 500 škofov in črez 1000 duhovnikov se je zbralo. Pri tej priložnosti so sv. Oče vprvič sprožili misel o vesoljnem zboru. — Zbrani škofoje odgovorijo v posebnem pismu, kjer naznanjajo svoje neizrekljivo veselje in želje po občnem zboru. Nadjajo se s sv.

Očetom vredno bilega sadu in nove dobe edinosti, svetosti in miru. Radostno sprejmejo Pij IX. ta odgovor in obljubijo željam škofov ustreči ter poklicati občni zbor, postavivši ga v posebno varstvo blažene device Marije čistega spočetja. Ravno čez leto in dan, 29. junija 1863 v praznik sv. Petra in Pavla spolnijo Pij IX. svojo obljubo, in slovesno razglasijo pismo, po katerem se skliče občni cerkven zbor vseh škofov, ki se ima početi 8. grudna 1869. Blizo čez 2 mesenca pozneje 8. sept. 1868, pošljejo sv. Oče posebno povabilno pismo do vseh patriarhov in škofov razkolne, pravoslavne ali grške cerkve, da naj pridejo na zbor in ponovijo staro vez ljubezni, ki se je nemilo pretrgala. In zopet 3 mesence pozneje se razglasi pismo rimskega papeža do vseh protestantov in drugovernikov, v katerem se milo vabijo o priliki občnega zbora stopiti v kat. cerkev, da se brž spolni, kar Jezus želi: da bo eden hlev in eden pastir.

To je troje listov ki napovedujejo in pripravljajo svet in cerkev božjo na največi in najvažniši prigodbo našega stoletja, ki napovedujejo zbor in vabijo na skupščine, kakoršne svet že ni videl 300 let. Angeli v nebesih se nje veselijo in vsi svoje vere se zavedeni katoličani radostno in željno pričakujejo; satan pa in nja pomagači na zemlji se nje bojijo — s prva osupnjeni, sedaj čem dalje bolj napadajo in nasprotujejo.

Te tri listine so latinski spisane in sedaj po celem svetu, kako daleko in široko se le Kristus veruje in moli, razglašene. Prva listina je poglavita in zato ti njo tukaj podam v slovenski besedi. Beri njo pazno, če le nekoliko utegneš:

Svetega Očeta Našega Gospoda Pija, po božji previdnosti Papeža IX. Apostolsko Pismo, po katerem se napové občni cerkven zbor, ki se ima v Rimu obhajati in dné Prečistega Spočetja Matere božje Device Marije 1. 1869 pričeti.

Pij škof,

hlavec hlapcev božjih, prihodnim časom v spomin.

Večnega Očeta edinorojeni Sin je po preveliki ljubezni, s katero nas je ljubil, da ves človeški rod v polnoletji časov reši grehov jarma in satanove sužnosti in iz zmotnjav tmín, ki so ga zavolj zadolženja prvih starišev že dolgo nemilo težile, stopil iz svojega nebeškega sedeža in se, akoravno očetove veličasti nikdar ni zgubil, vendar obdal z umrljivim ogrinjalom, vzetim iz telesa brezmadežne presvete Device Marije, ter razodel nauk in življenja nebeški način, kterega je po čudovitih djanjih popričal; samega sebe pa dal za nas v daritev in žrtvo Bogu vprijeten duh. Preden pa ko premagavši smrt, slavito v nebesa odide, da se ondi vsede na desnico Očeta, pošlje svoje Apostole po vesoljnem svetu, da oznanjujejo evangelj vsaki stvari; dal njim je tudi oblast vladati cerkev, katero si je s svojo krvjo pridobil in ustanovil;

ona je steber in temelj resnice in nebeških darov bogata, kaže vsem narodom ravno stezo zveličanja in resničnega nauka luč; ladji podobna plava nad valovi tega sveta, da iz vtočnega sveta reši pogubljenja vse, ktere je sprejela. Da se pa ravno ta cerkev pravo in redno vlada in sleherno kristjansko ljudstvo v edinosti verskih resnic, ljubezni in občestva vselej ohrani, je obljubil sam vedno pri njej ostati, zraven pa je tudi izmed vseh izvolil enega — Petra — kterega je postavil apostolov kneza, namestnika svojega na zemlji, glavarja cerkve, nje temeljnika in središe, da po redu in časti stopnji uzvišen, po širnosti najpopolnše veljavnosti, oblasti in gospodstva pase jagnjeta in ovce, krepí brate in vlada vesoljno cerkev, da postane tedaj nebes vratar in sodnik črez vse, kar se ima vezati ali razvezati, in čigar razsodbe tudi v nebesih veljavnost imajo. In ker ima edinošt in celota cerkve in njeno vladovanje po ravno tistem Kristusu Gospodu ustanovljeno vedno nepremakljivo ostati, zato obstaja in žije v Rimskih velikih duhovnih, sv. Petra naslednikih ki so ravno na to stolico postavljeni, zelo popolnoma ravno tistega sv. Petra črez vso cerkev najviša oblast, gospodstvo in prvaštvo. Zato pa tudi rimski papeži, posluživši se oblasti in skrbi, ktera se njim je od samega Kristusa Gospoda po osebi sv. Petra podelila, da pasejo vso Gospodovo čredo, nikdar niso opušali, vse početi in pokusiti, da bi od solnčnega izhoda do njegovega zahoda vsa ljudstva, vsi rodi in narodi spoznali evangeljske resnice, ter stopaje po poti resnice in pravice, dosegli večno zveličanje. Slehernemu pa je znano, kako neutrudljivo so si ravno ti rimski papeži prizadevali zalogo vere red pri duhovščini in nji pobožno in učeno omiko ohraniti, zakóna svetost in častitljivost zagovarjati, obojega spola mladine kristjansko izrejo od dné do dué bolj pospešiti, narodov vero, poþožnost in nrvnost gojiti, pravico braniti in še zelo za svetne vlade mir, red in blagor vsekako skrbeti.

Ravno tisti papeži tudi niso nikoli opušali, kedar se njim je prilično zdelo, posebno pa v previharnih časih in stiskah naše presvete vere in svetne vlade, poklicati občnih zborov, da bi z vsega katoliškega sveta škofi, ktere je sveti Duh postavil vladati cerkev boþjo, po vzajemnem posvetovanji in združenimi močmi previdno in modro sklenoli vse tisto, kar bi zamoglo pripomoči, da se pred vsem verske resnice določniši oznanijo, razsajajoče zmote pobijejo, katoljska resnica brani, pojasni in razkaže, cerkveni red okovarje in zboljša, ter razvajeno življenje narodov popravi.

Toda znano in jasno je vsem, kako grozna nevihta pritiska na cerkev, ter kakoršna in kolika zla da razdirajo človeško družbo. Kajti po najsilniših sovražnikih Boga in ljudi se kat. cerkev in njeni blagonosni nauk ter častitljiva oblast in najviši veljavnost te apostolske stolice napada in tepta; vse sveto se zaničuje, cerkveno premoženje ropa, škofi in najvrliši duhovniki in izvrstni verni katoljski možje vsekako tlačijo, samostansko življenje se zatiruje, povsodi se širijo vsake baže brezbožne knjige, kužljive novine, mnogovrstna in najnevarniša krivoverstva, uboge mladine izreja je skoro povsodi duhovnikom odzveta ter po mnogih krajih učnikom hudobije in zmot predana. Zato se pa tudi v Našo in vseh poštenih ljudi največi žalost in zgubo duš, ki se ne da nikdar zadosti objokati, povsodi toliko širi in rase brezbožnost, nespodobno življenje, razujzdana samopašnost, kuga vse baže slabih misli, prelom božjih in človeških postav, tako, da se ne samo naša presveta vera, ampak tudi človeška družba nemilo in žalostno meša in trpinči.

Pri toliki sili stisk, ktere kakor težka peza Naše srce težijo, zahteva najviši Nam od Boga podeljena pastirska služba vse svoje moči čem dalje bolj napeti, da se cerkvi vsekane rane celijo, za blagor vesoljne Gospodove črede poskrbi in pogubni napadi in prizadetja tistih pobijejo, kateri strežejo, če bi mogoče bilo, cerkev in človeško družbo do čistega razdreti. Mi vsaj že od začetka Svojega papeževanja (kar že Naše najtežejše službe dolžnost tirja), s pomočjo božjo nikdar nismo opušali po konzistorialnih nagovorih in apostolskih listih Svojega glasu povzdignoti, da božje in njegove svete nam izročene cerkve reč branimo, ter tega apostoljskega sedeža pravice pa tudi sploh pravice prava zagovarjamo, sovražnih ljudi zalezovanja razkrijemo, zmote in krive nauke prekolnemo, brezbožne družbe izobčimo in za blagor vesoljne Gospodove črede bedimo in skrbimo.

Vendar se Nam je slavnih prednikov Svojih stopinje sledečim, zavolj omenjenih uzrokov prilično zdelo, na „Občni zbor“, kterega smo si že davno želeli, zbrati vse častite Brate vsega katoljškega sveta, škofo, ki so v delež naše skrbi zaklicani. In ker so si naši častiti Bratje, ki posebne ljubezni do kat. cerkve gorijo in se po prevrli vernosti in udanosti do tega apostolskega Sedeža odlikujejo, vsled svoje modrosti, učenosti in omike v skrbih za zveličanje duš in z Nami vred prežalostni stan cerkve in držav omilujejo, zato tudi sami ničesar toliko pristrčno ne žalijo, kakor da bi se z nami vzajemno posvetovali in tolikim tiskam blagonosnih pomočkov oskerbeli. Na tem občnem zboru se namreč ima zelo na tenko prevdarjati in sklenoti vse, kar bi posebno v teh hudih časih merilo na veči čast božjo, na neoskrunjenost vere, na lepoto službe božje, na večno zveličanje ljudi, na pravi red pri duhovnikih in redovnikih, ter obojih blagosno in temeljito omiko, na spolnovanje cerkvenih zapovedi, na zboljšanje nravnosti, (kristjanskega življenja) na kristjansko izrejo mladine, sploh na občni mir in složnost vseh. Zato se pa mora tudi po naj veči marljivosti skrbeti, da se cerkvi odpravijo vsa zla, da tedaj tisti, ki so nemilo zabredli, sopet na pravo pot resnice, pravice in zveličanja nazaj pridejo, da se hudobije in zmote iztrebijo in tako naša uzvišana vera in njeni zveličavni nauk povsodi na zemlji sopet poživi in od dné do dné dalje razširi in zavlada, in se tako pobožnost, pristojnost, poštenost, ljubezen in vse kristjanske čednosti oživijo in zacvetijo v največi korist za človeško družbo. Vsaj namreč nihče ne more tajiti, da nebi kat. cerkev in njenih naukov moč zraven tega, da na večno zveličanje ljudi meri, tudi koristila časnemu blagoru narodov in njih pravi sreči redu in miru, pa tudi napredku in zanesljivosti svetnih vednosti; to kažejo glasno in jasno cerkvene in svetne zgodovine spisi po najsičajnejših dogodkih in vselej razvidno pričajo. In ker Nas Kristus Gospod po onih besedah: „Kder sta dva ali trije zbrani v mojem imenu, ondi sem sredi njih“, prečudno krepi, jači in tolaži, zato ne moremo dvomiti, da Nam nebi on sam pri tem zboru z obilostjo svoje božje milosti na pomoč biti hotel, da zamoremo sklenoti vse, kar vsekako meri na korist njegove sv. cerkve. Goreče tedaj noč in dan v ponižnosti srca k Bogu, k Očetu luči molivši smo sodili, da se ima ta Zbor poklicati.

Zato tedaj zanašaje se in opiraje na veljavnost Vsemogočnega Očeta, Sina in sv. Duha in na veljavnost blaženih apostolov Petra in Pavla, ktere se tudi mi na zemlji poslužujemo, ter vsled nasvetka in sozlaganja častitih naših Bratov S. R. C. kardinalov napovemo, naznanimo, skličemo in določimo

po tem pismu Ojkumenski občni zbor, ki se ima v tem preuzvišenem mestu našem Rimu prihodnje leto 1869 v Vatikanski baziliki obhajati, in 8. grudna, ki je brezmadežnemu spočetju božje porodnice Device Marje posvečen, pričeti, nadaljevati in s pomočjo Gospoda, njemu v čast in zveličanje vsega kristjanskega ljudstva dokončati. V ta namen hočemo in ukažemo, da imajo iz vseh krajev vsi Častiti Bratje patriarhi, nadškofi, škofi, pa tudi ljubljeni sinovi opati in vsi drugi, kateri smejo po pravu ali po posebni oblasti v občnih zborih prisédovati in glasovati, priti na od Nas napovedan zbor: ter zahtevamo, spodbujamo in opominjamo, pa tudi še vsled prisege, katero so prisegli Nam in tej sveti Stolici, vsled kazni, ki se po pravu ali šegi pri obhajanju zborov zoper one, ki ne pridejo določijo, zapovemo in ostro naložimo, da so dolžni vsi sami, ako niso po pravičnem vzroku zadržani, kar pa imajo po postavnih oskrbnikih zboru dokazati, na ta sveti zbor priti in nazoči biti.

Nadjamo se tudi, da Bog, v čigar rokah so srca vseh ljudi, Našim željam milo vstreže ter po svojem nedopovedljivem usmiljenji in milosti stori, da nobenega ljudstva noben najviši knez ali vladar, posebno tak ne, ki je katoljske vere, ki lahko od dné do dné bolj spozna, koliko dobrot iz kat. cerkve prihaja človeški družbi in da je cerkev vseh cesarstev in kraljestev najtrdiši podlaga, ne brani častitim bratom škofom in vsem drugim zgoraj omenjenim priti na ta zbor, marveč da vsak rad postreže in pripomore in z naj večo skrbjo kakor se za katoljske vladarje spodobi, sodeluje, kar bi utegnolo večí božjo čast in pa tega zbora blagor pospešiti.

Da za to naše pismo in za to, kar je v njem pozvedó vsi, ktere zadeva in da se nihče ž njega neznanjem ne izgovarja, in posebno še zato, ker morebiti ni mogoče slobodno do vseh priti, katerim bi se imelo osebno naznaniti, hočemo in ukažemo, da se ovo pismo v patriarhalskih cerkvah: Lateranski, Vatikanski in Liberijevi, kjer se navadno ljudstvo k poslušanju besede božje zbira, očitno in glasno po strežnikih naše svetovalnice, ali po nekterih javnih bilježnikih bere: predčitano pismo se naj na vrata omenjenih cerkvá, in pri vratih apostolske uradnice in na navadnem prostoru Florinega trga in drugih navadnih krajih pribije, kder naj nekoliko časa ostane, da ga vsakdo bere in zvé — in če bi se ondi pismo odstranilo, naj vsaj njegov prepis ostane pribit. Mi namreč hočemo vsled takega branja, razglosa in pribitvi, vse one, ktere ovo pismo zadeva, za 2 mesenca počenši od dné, ko se je bilo pismo tako razglasilo in pribilo, za dolžne soditi da pridejo na zbor ravno tako, kakor da bi se bilo pismo v pričó njih bralo in razglasilo — ob enem tudi naročimo in sklenemo, da se vsem prepisom tega pisma, če so le pisani po javnem bilježniku, ali podpisani in zapečateni s pečatom kake osebe, ki ima kako visoko cerkveno službo, gotovo in brez dvombe veruje.

Nikomur pa ni dopušeno, pismo te Naše napovedi, oznanila, poziva, ukaza, sklepa, naročila, zapovedi in zarotenja spodbijati ali drzno nasproti ravnati. Če se pa kdo predrzne kaj takega početi, vedi, da se ima bati srda vsemogočnega Boga in blaženih njegovih Apostolov Petra in Pavla.

V Rimu pri sv. Petru v letu 1868. Gospodovega včlovečenja 29. jun.
Našega papeževanja 28. leta.

Jaz Pij,

katoljske cerkve škof.

IV.

Zakaj se je poklical občni zbor.

Reče Jezus: ali niste nikoli brali v pismih: „Kamen, kterega so zidarji zavrgli je postal vogelnik! Gospod je storil, in čudežno je pred našimi očmi.“

Mat. 21, 42.

Če se tvoj sosed v delavnik svetenje obleče in prazniški opravi, misliš: že ima kaj posebnega: morebiti gre na svate ali na bo-trino; če ne kakega znanca pokopat. Ali morebiti stanuješ blizo železnice, pa zapaziš, kako noč in dan neprenehama vozijo kanone, konje, vozove in vse natlačeno vriskajočih vojakov, misliš: o to pa že nekaj pomeni, vojska bo. In če vsekatołjske cerkve vidni glav-ar vse svoje brate škofe k seb. v Rim pokliče na zbor in posve-sovanje, mora to tudi nekaj posebnega pomeniti; če sploh cerkev božja poprime za orožje, kterega se je v 18 stoletjih poslužila le 18krat, gotovo morajo temu zelo posebni uzroki biti. In tako je. Sv. Oče so njih nekoliko omenili v svojem pozivnem pismu, rekši: „znano in jasno je vsem, kako grozna nevihta pritiska na cerkev, in kakoršna in kolika zla da razdirajo človeško družbo . . . zato se mora skrbeti, da se od cerkve in države odpravijo vsa zla ali napake.“ Zadosti je. V teh besedah imamo povedane uzroke in namen prihodnega zbora. Zmote in napake, ki cerkev in države kristjanske nemilo tarejo, so sklicanju zbora vzrok, in da se ko-likor mogoče odpravijo ali oslabijo, bo njegov namen.

Poglejmo tedaj najprvo zmotam in zlom sedajnih dni neko-liko bolj na tenko v oči, tako gotovo še jasnejši spoznamo napo-vedanega zbora velikansko pomenljivost: mislim, da zapazimo ve-jenje sv. Duha, ki vlada cerkev Jezusovo: želeti je, da se po tem premišljevanji srce navda svetega sočutja, česčenja in ljubezni do te orjaške naprave Sina božjega na zemlji. Bog daj! Sedaj pa opazno beri!

Kristus je znan po vsem svetu! Skoro bo 2000 let, kar se križani Bog oznanuje, vendar vselej se spolnuje, kar je sivi Simeon blaženi Devici Mariji prerokoval: „Glej, ta je postavljen v padec in ustajenje mnogim v Izraelu in v znamenje, kteremu se bo zo-pergovorilo.“ In resnično se mu je nasprotovalo že od nekdam ne samo od Judov, Paganov in Turkov, žalibog tudi od onih, ki so na njegvo presveto imé kršeni bili. Na primer: Arij je tajil pravo

božjo naturo Jezusovo, Pelagij, potrebo posvečujoče milosfi božje, Luter je zavrzel skoro vse zakramente itd. Vendar Arij, Pelagij in Luter so vsaj verovali na Boga, na Jezusa Kristusa odrešnika sveta, na sv. pismo, na večno kazen ali plačilo unkraj groba. Verovali so večidel vse, le nektere člene Kristusove vere so zavrgli, pačili in krivo učili; zato se njim pravi: krivoverci. Sedajne dni je drugači: ves Kristus, vse, kar je pri njem in njegovem nauku čreznaturnega, nebeškega, se napada, zametuje, taji. Toda ta pravi proti- ali antikrist ima mnogo lic in podob, ter ljudi moti po mnogovrstnih zmotah, vendar

1. Poglavitna zмотa, v katero se kakor v veliko reko vse druge slednjič vstečejo, je: da se sploh taji resničnost in gotovost božjega razodetja, t. j., taji se in ne pritrđi, da je trojedini Bog nebes in zemlje resnično kedaj h človeku govoril, mu nekaj nebeških resnic (postavim: skrivnost sv. Trojice) in svojo sveto voljo razodel, mu nektere zapovedi dal in kakor cil in konec večno življenje v nebesih odločil in obljubil. Vse to poglavita zмотa sedanjih dni taji. S tem pa se sploh zavrže poglavita resnica, da je človek za nebesa stvarjen; vzeme se mu nebeški cil in ponuja zemeljski, „unkraj groba, pravijo, se ni ničesar bati, pa tudi ničesar upati. Iz zemlje si, za zemljo bodi! Tu išči svojo srečo, svoj blagostan. Pamet, volja in telesne zmožnosti so ti zadostni pomočki. Te izuri, tu napreduj! Po čreznaturnih sanjarijah loviti, se ne spodobi krepkim dušam. Že iz tega razvidimo, da ta zмотa naravnost spodjeda razodeto vero, in kristjanstvo za vsemi podira. Zakaj Jezus kaže pravo pot v srečno večnost, ta zмотa pa njo taji in zavrže, vse mostove in brvi tjekaj poruši. Čemu bi še neki bilo treba duhovnov, čemu nebes in pekla, še zastran Boga se da stopiti na „dnevni red“, t. j. bodi kder hočeš. To je pravi Proti ali Antikrist, to je poglavita zмотa sedanjih dni in grozna duševna kuga. Ljubi nebeški Oče je po milosti svojega razodetja človeku kakor orlu dal krepke peruti, da se iz pozemeljske revšine vzdigne do nebeške veličasti, nove zмотe preroki mu pa nje nemilo spodrežejo, da ga trešijo v zemeljski prah ter nežlahtnim blatom sitijo ali pitajo. Sicer se ne more trđiti, kakor da bi se večina kristjanov že poprijela te zмотe. Tako daleč še nismo. Vendar tajiti se ne da in ne velja, da se večina izobraženih, vse krdelo polomikanih, zlasti po mestih in trgih vedoma ali nevedoma sprijaznuje in vjema z omenjeno zмотo. Še več se sme trđiti, ta zмотa se je že toliko globoko in široko razlila, da

se je med kristjanskim ljudstvom vzbudila neka občna sumljivost in dvomenje zastran resničnosti in gotovosti verskih, zlasti razodetih resnic. To je prikazen, ki se da kjer bodi že, zasačiti. „Kdo vé?“ pravijo: „morebiti pa ni vse tako, kakor se nam uči? Kaj pa ko bi vse, kar se pravi od Boga, nebes in pekla itd., bila gola slepurija sebečnik duhovnikov? In ljubi Bog, kedar že človek tako daleč zabrede, je že sila daleč zašel. Sila težko bo zopet prišel do poprejšne nježne žive vere, trdnega zaupanja in vnete ljubezni v trojedinega Boga. Taka je tedaj poglavita zmeta sedajnih dni! Tej se ima cerkev božja upreti. Zbrana po sv. duhu v občnem zberu bo iz nova pričala Boga in ktereга je poslal, Jezusa Kristusa. Z mogočnim glasom, ki se bo razlegal od izhoda do zahoda, bo to novo zelo pagansko zmoto obsodila in zavrгла: ter iz mnogo stotin ust najčastitljivših pastirjev ljudstvam znanila resnico: da je človek od Boga in za Boga stvarjen. Kazala bo narodom, da človek nima kar živinskega cila in konca, ampak da je zato na svetu, da se prostovoljno za Boga in nebesa odloči, ter z njegovo pomočjo nanj pripravlja. Povedala bo, da se grozno motijo, ki s starimi Grki in Rimljani mislijo, da je pri človeku s smrtjo vse pri kraji, in ne verujejo, da smrt temna vrata v večnost odpira. Povdarjala bo, da se zelo nesrečno motijo ki mislijo svojo pravo srečo najti, če svoj um le na pozemeljskih predmetih bistrijo in svoja srca le v zemeljske veselice vtaplajo. Gotovo velikanska naloga! kakoršne cerkev božja ni imela od časa, kar je grške in rimske Pagane premagala in pokristjanila. Je, kakor da bi nekdajni ajdi iz grobov vstajali, da bi še enkrat vojsko povzeli zoper Kristusa in njegovo razodeto vero. Na občnem zboru ujim bo Cerkev odgovorila.

2. Stari grški in rimski pagani so bili prebrisane glave; marsikaj velikanskega so izumili. Malo se je ohranilo, pa dovolj, da strmimo in se njim čudimo po ostankih in razvalinah. Vendar ravno ti prebrisani Pagani pričajo, kako človek brez luči, ktero nam prižiga božje razodetje, zelo v naravnih resnicah prav hudo zabrede in se zmoti. Zmotili so se namreč v treh najimenitnejših naravnih resnicah, in sicer v spoznanji in priznanji; 1) da nad svetom vlada osebni živi Bog, 2) da je človeška duša neumerjoča, prostovoljen duh in 3) da je človeškemu srcu vsajen čut pravičnosti in sploh poštenega življenja. Zastran teh resnic so se stari ajdi zelo zmotili — za to vé več svet; toda novi ajdi so ove zmete pobrali ter nje svetu ponujajo kot novo — v resnici pa le po-

greto duševno (?) jed. Le ta razloček se ne da tajiti, da so novi ajdi pred živim Bogom več kazni krivi, kakor nekdamni ajdi, zakaj, tem ni svetilo solnce pravice Jezus Kristus, oni pa pred njim svoje oči nalašč zatiskujejo — hočejo temo zmot, katero predrzno kot luč napredka hvalisajo — in prodajajo. Vedeti namreč imaš, da je po širokem keršanskem svetu kakih 60—80 vseučilišč ali visokih šol. Po skoro vseh se pa sedaj učijo za mastno plačilo omenjene zmote starih ajdov. Na primer: nekteri učijo, da ni nič resničnega, razun, kar pamet zapopade, oko zagleda, uho zasliši, nos zavoha, okus pokusi ali občutek začuti. Zato se pa mora ljubi Bog hitro posloviti, ker ga še ti profesorji niso ovahali, zagledali, niti s kuhačico svoje učenosti neizmernega morja božje pameti splali v kotel svoje človeške pameti. Dobro še se mu godi, če ga še kje daleč od nas pri življenji pustijo. Pri nas na svetu, mislijo, nima ničesar več opraviti, potem, ko je takim učenjakom v možgane toliko pameti vlil, svetu pa dal „nevgibljevih postav.“ Ti ljudje mislijo, da je ves svet kakor ura, kateri ni treba več nje mojstra in Gospoda, potem ko njo je sestavil in navil. Ljubemu Bogu se tu godi, kakor kmetu, kterege sinovi na stare dni dajo na „auscug.“ Tej sila razširjeni „pametni“ nespameti pravijo racionalizem, kar g. Cigale imenuje umoverstvo, ker po ti veri človek le na svojo ali kakega profesorja, ali pisarja um ali pamet veruje. Drugi odpravijo Boga rekši: da je vse Bog. To modroslovsko pošast so sv. Oče sami opisali ter verne pred njo svarili l. 1864: „Nekteri pravijo: da ni najvišega, najmodrejšega, vsevidečega božjega bitja, ki bi razločljivo bilo od tega sveta — Bog in svet je vse eno — je spremenljiv, Bog se rodi v človeku in svetu — sploh vse je Bog in ima pravo božjo bistvenost — Bog in svet je ena in tista reč — tedaj duh tisto, kar tvarina — sila tisto, kar sloboda — resnica tisto kar laž, dobro in hudo je vse eno, pravica toliko, kakor krivica.“ Resnično nepokvarjen človek bi mislil, da ne vidi dobro, ali da bere kar tiskarske pomote, ali da se nekemu v možganah meša, zakaj to ni več le človeška zmota, ampak neka grozna pošast. In vendar so njo Nemci zlasti na Pruskem nekaj časa prav za prav molili in hvalisali kakor prežlahtni cvet človeškega mišljenja, dokler nje nisò ko neslane bedarije izbljuli. Toda nekteri Poljaki, Rusi in Srbi (posebno sedajni popečitelj ali minister uka dr. Dem. Matić) in Madžari so njo kaj radi pobrali. Najhujši pa razsaja ta grda zmota po lepi laški deželi. Tukaj vlada po vseh vseučiliščih in

spravlja mladino ob vero in nравnost ter njo spreminja v drzne prekucuhe in srdite sovražnike cerkve božje.

Sopet drugi učijo, da je vsak ubog trep, ki si domišluje kak razloček med telesom in duhom. Le človeški napuh je kriv, pravijo, da se človek kaj boljšega porajta od opice ali „ofa.“ — Misli si kotel kakega žganjarja, ki dela žlahtni „šnops.“ Kotel se napše tropin, sliv ali droži; podkurjen ogenj žene vinski cvet na vzgor, ker ga hladilni klobuk v tekočino spreminja, da kapla žlahtni „šnops.“ Jednaka je, pravijo, s telesom, z možgani in človeškimi misli. Čudno! ravno prej omenjeni učniki napihujejo človeka do višin božjega bitja, ti pa ga enačijo s kruto živino. Ko bi te neumnosti rogovilile kar po bučah nekterih učnikov, nebi človeka obhajala tolika groza. Vendar, kar ti učijo, poslušaj na tisoče mladenčev, se širi po knjigah po vsem svetu, se trosi po brezštevilnih malih in velikih novinah med vse stanove, ter nje pači in pohušuje. Glej trojico groznih zmot! Ne misli pa, da niso tako hudobne in nevarne, kakor tu bereš, ampak vedi, da te kužljive, zmote so že same po sebi naravnost nasprotivne tvoji sveti veri, zdravi pameti in tedaj vse družbinsko, pametno človeško življenje podirajo in rušijo. Drevo se sodi po sadu in ptice po petji; sad omenjenih zmotnjav pa je strup, njih glas strašansk krahot; Po omenjenih zmotah se namreč taji osební živi Bog. Dobro! Pomisli koliko to pomeni! Vsak verozakon je potem odveč. Zakaj verozakon je češčenje božjega bitja. Abotno bi pa bilo, koga častiti, ktereга nikder ni, ali ki se vsaj za naše češenje malo briga. Še več: vera bi bila zelo škodljiva, ker bi le ovirala napredovanje: vsakemu poštenjaku bi bila največi dolžnost pripomoči, da se vera hitreje ko mogoče, ljudem iz src in možganov potrebi. Taka je dosledna! Mnogi tudi tako mislijo in ravnajo. Ni se tedaj čuditi, če tu pa tam zadenemo na pravi satanski srd zoper kristjanske nauke in naprave: novi ajdi namreč predobro vejo, da njihove zmage ne more ne živa duša na svetu posekati, če ne cerkev Kristusa Gospoda!

Novega paganstva preroki tirjajo, da ni bistvenega razločka med dušo in telesom. Dobro! Tedaj pa srečno plemenite misli in uzori. Tedaj ima naš slovenski (?) poslanec luteranski dr. Oskar Schmidt prav, ki uči, da smo si z opicami sorodni ali v žlahti.

Pa tudi dodati se bo moralo, da je potem, če ni bistvenega razločka med človekom, ki na vseučilišču kot profesor uči in pa med kravo v hlevu ali opico v afriških brlogih, vsak človek milo-

vanja vreden trep in budalo, če ne porajta besedi: jejmo in pijmo, dobre volje bodimo, dokler koža drži: (cras moriemur) juter umrjemo in pojdemo v krtovo deželo. (Se vé, ta nov evangelj bo najbrž namenjen le takim, ki so čvrsti, zdravi, ter na kupih denarjev čičajo, za uboge, kruljeve, utegne še stari evangelj dober biti.) Če sta si bistveno človeška in pesja duša sestri, vendar ne vem, čemu bi še govorili in razločevali: kar je dobro ali hudo! zakaj bi se neki razbojniku tatovu ali goljufu zamerilo? Delaj kar hočeš in zamoreš, le pazi da močnejšemu in bolj potuhnjenemu v pest ne prideš. Tedaj bi zelo po redu bilo, če mogočnejši slaboteja, bogatin siroto, zvita buča Boštjana goljfana zoblje kakor ščuka belice in karfe. Čemu bi neki še bila ljubezen do bližnjega, in smilečnost; le sebičnost ter lastna korist človeka masti. Sploh vse kristjansko življenje, ki zatajevanje veleva je neumnost; ker umerjoča pesja duša nima unkraj groba, česať bi se bala ali kar bi upala. Vrh tega si še pa misli, ko bi vsi ljudje ali vsaj njih večina verovala, da človeška duša ni neumrjoča in ko bi tudi po tem evangelji doslednjo živeti začeli, ljubi Bog! vse bi se mešalo, ves družbinski red bi nehal, postali bi podobni ubogim divjakom, ki životarijo v Ameriških in Afriških logih in pustinah in drug drugega žrejo.

Slobodno se pa čudimo, da kristjani trpijo, če se take ne-spametne strašanske zmote za drag denar po visokih šolah učijo, teh zmot duh po latinskih in realnih učilnicah kristjansko mladino navdaja, in že na dveri malih šol trka. — Čudimo se slobodno videvši kako se roke križem držijo, kedar se ove zmote po tisučerih načinih spravljajo med kristjansko ljudstvo po novinah, bukvah, glediščih (teatrih), podobah, kipih, še zelo po drznih popotnih pridgarjih in potuhnjenih frajmaurarijih. Bog me! pošteno in marljivo se podirajo stebri kristjanske omike, po človeških mislih bi bilo po njej, ko nebi ljubi Bog, čigar smilečnost je večji kakor človeška neumnost in grešnost, poskrbel za zdatno pomoč zoper to novo divjašino, in ta pomoč je njegova edina sveta katoljska in apostoljska cerkva. Sovražniki sami so temu priča, ker si prizadevajo

3. Cerkvo od človeške družbe „ločiti“, njeni upljiv omejiti, skrčiti, zadušiti in — uničiti. Gori omenjene zmote so namreč rodile novo preganjanje cerkve božje, ki na to meri, da bi svet polagoma zgubil svoje kristjanske lice. To novo preganjanje neveste Jezusove se je sedaj skoro povsodi pričelo, toda ne povsodi jed-

nako, tudi ne povsodi očito ampak zvito in potuhnjenó. Zato vidimo da veliko ovači še vrlh kristjanov na vse grlo trobi v rog sovražnikov božjih ter ž njimi tuli: ločimo, ločimo cerkvo od človeške družbe. Temu je kriva večidel nevednost, nekaj potuhnjenost nasprotnikov, ki ne potisnejo vsakemu hitro pod nos, kamor pes taco moli. Mislim, da marsikomu vstrežem, ako to napadanje cerkve božje nekoliko razložim — ne gledé samo našo Avstrijo ampak sploh ozirajé se na vesoljni kat. svet in na zgodovino v poslednjih 100 letih. Večidel se napadi na cerkvo začinjajo s tem da se

a) Vzemejo cerkvi predpravice, po katerih so njej naši verni predstarši pokazali svojo hvaležnost in spoštovanje. Na primer: nekdanj so bila cerkvena posestva davkov oproščena, duhovnikov ni sodila svetna sodnija. To je sedaj povsodi nehalo in cerkva zatega voljo tudi ne toži. Toda prav po novoajdovski je, kar se je one dni na Laškem in Belgiškem, kder so vendar skoro sami katoličani doma, zgodilo, da namreč kat. duhoven in bogoslovce ni več vojaščine prost. Pri nas je do sedaj veljalo, da obsojen mešnik svojo kazen odločen od svetnih hudodelnikov in pregrešnikov odsluži — sedaj je druga. Na Dunaju in v Tirolah obsojeni duhovniki so v záporu s svetnimi vred. Še ni dolga, kar je več katoljskih držav bilo, t. j. kder se je zavolj večine katoličanov, njih vera tudi čislala kot državna vera, ki je bila jedina opravičena in priznana, krivoverstva in židovstvo se je kar trpelo. Sedaj ni nobene tako države več. Tudi o tem cerkva ne toži, marveč pravi: zgodi se volja božja.

b) Cerkvi se odreče pravo, pozivate se na kako pravico, katero njej je svetna oblast pismemo in slovesno zagotovila. Na primer: leta 1855. se je med avstrijsko vlado in poglavarjem kat. cerkve, rimskim papežem napravila slovesna pogodba. Tu v 14. členu se je sklenolo, da ako bi kedaj treba bilo zoper kterege Avstrijskega škofa kazenski postopati, se o tej reči poprej svitli cesar in sv. Oče porazumita. Na ta člen se je pozival Linečki škof, ko ga je ondešnja sodnija klicala na sodbo zavolj pastirskega lista, kateri se je namenil izdati, ko ga nebi bila policija pograbila. Toda zapstoj, ove dni so mestni policaji vrlega škofa po sili gnali pred sodnijo. Nasprotniki Cerkve božje širokousto zlasti na Laškem kričijo: „svobodno cerkva v svobodni državi naj bo“ toda to je gola laž in hinavšina. Zakaj popirnata svoboda se kmalu potolče po izjemnih postavah za kat. cerkvo. Na primer:

na Badenskem so vsi podložni jednakopravni pred postava, le za kat. duhovnike se je napravila posebna kazenska postava, po kateri se duhovnikom jezik zavezuje. Ravno ondi je prosto napraviti Bog si ga vedi kakoršna društva, le družbe po 3 Jezusovih svetih se prepovedujejo. Še ni dolgo kar je neka premožna žena zbrala na svoji lastnini nekatere prijateljice in dekle, da bi skupaj delale in molile in leži živele po pravilih 3. reda sv. Franciška. Toda vlada pošlje žandarje, ki ove žene razpodijo. Nikder ne najdemo po Evropi, da bi se komu branilo svoje premoženje pošteno pomnoževati le kat. cerkvi se to brani, češ, da preveč pride v pešice „mrtvih rok“. To so večidel prvi udarci, za tem se večidel zažene krič.

c) Ločimo male šole od cerkve. Visoke in srednje šole so izveča že dolgo odcepljene od cerkvenega vpljiva, zato pridejo male šole na vrsto. Škof, župnik nima nič govoriti zastran učitelja, šolskih knjig, šolskega reda — še celo Luteran ali Jud bi se smel med kat. otroke za učnika postaviti. Za novemu paganstvu primerne učitelje in bukve se marljivo poskrbi. Na primer: na Badenskem so kristjanski mladini vsilili berilo, kder se neti od Boga neti od Kristusa, odrešenja, nebes itd. neti betvica ne pove, ampak po njem mrgoli samih kopriv, metuljev, hroščev, martinčekov, rac, volov in krav in oslov in upic itd.

d) Ločimo očeta, mater in otroke od cerkve božje po civilnem zakonu, t. j. zakon se ima sklenoti in če treba in volja tudi razvezati pe svetni oblasti. Na Francozkem poročujejo župani že blizo 80 let. Pa tudi nikder ni toliko divjih zakonov, kakor po francoskih mestih in trgih.

e) Ločimo dneve Gospode od cerkve, t. j. naj nehajo svetne postave, ki svetovanje kat. praznikov varujejo.

f) Ločimo še smrt od cerkve, naj se v blagoslovljeno zemljo kat. pokopava vsak človek bodisi: razbojnik, krivoverec, Jud ali Turk.

g) Ločimo sploh vso državo od cerkve, t. j. kedar se postave dajajo se nima gledati na versko prepričanje Kristjanov, napravimo državo brez vere in brez Boga!

Raztrgati tedaj bi se imelo, kar je premodri Bog združil? In zakaj? Da po trmi nekterih nevernikov vkljub ogromnemu številu Kršencev svet zadobi — pagansko lice. Za čas rimskih cesarjev je precej časa preteklo, kar je število Kristjanov močnejši bilo od števila paganov. Vendar svet je bil pagansk, dokler po

prvem kristjanskem cesarju Konštantinu vel. niso postale učilnice, sodnije, postave in sploh javne naprave — kristjanske. Kakor se je nekdanj paganstvu zgodilo, tako mislijo novi ajdi Kristusovo vero v kat. potisnoti — in polagama novi pozemeljski evangelj do zmage dognati. Toda vidi se njim, da njih je še nekoliko sram — v časih čutijo da njih je v primeri z vernimi kristjani še — premalo. Da pa vendar svoj namen leži dosegnjejo, si prizadevajo: vednosti, šole, famulijo, zakon, državo odcepiti od cerkve in Kristusa, da spomočjo brezbožne vednosti, brezverskih šol, razvezljivega tedaj nekristjanskega zakona in brezbožne države zveršijo, česar njim še pičlo število storiti brani.

Tega pa ni mogoče črez noč dognati; zato lepo polagamo! Lepo po malem se naj Kristjanstvo odriva v zakotke, in v zapečnjake potiska, med stene farskih cerkva zavrne in začasnemu poginu popusti.

Za odškodnino se pa obeta: da še le potem bo ljudem dobro na zemlji, kar veselja bodo poskakovali v zlati svobodi: Mogoče! pa dokazali še nam niso kaj vrlo, dasiravno že blizo sto let „prakticirajo“ po starem in novem svetu. Marveč strašne prekucije, grozne vojske, ki so uboge ljudi tlačile v preteklem stoletji pričajo, da imamo verni kristjani zelo prav, in da moramo to vedno glasniši trditi: brez Boga ljudem nikdar in nikder ni bilo dobro in tedaj tudi ne bo — čem dalje bežiš od Boga tem dalje imaš do — svobode. Sicer zavolj preganjanja cerkve božje bo večni Bog nove ajde sodil — grozni odgovor njih čaka zavolj toliko razdrtih cerkva. samostanov, zavolj ropa cerkvenega premoženja. Vendar čuditi se moramo, da državam nikder ni teknilo pograbljeno premoženje cerkve. Skoro povsodi se začnejo od časa cerkvenih ropov šteti od leta do leta grozniše in večje številke — državnih dolgov, dasiravno vsak kmet lahko pove, kako dače vedno narašajo. Mislim, kar svet stoji, še ni imel toliko dolgov in toliko davkov. Turska sila je pri nas nekdanj gotovo veči bila ko l. 1859. francozka. Vendar je takrat „kriegscušlog“, bil 1 penez ki se poznej ni več plačeval — sedajni „kriegscušlogi“ so bolj trdih kosti.

Slobodno se človek čudi, če se Evropa ponaša in sicer po pravici ponaša s svojim napredkom in omiki, vendar čudno je, da ob enem trepeče pod železjem morivnega orožja. Boji se drug drugega in se oboroža, kakor da bi po njej stanovali sami tolovaški narodi. Tudi pravica in sloboda ste v državah brez Boga

kar tujki, čemu tudi drugači biti ne more. Po državah brez Boga se trgajo stranke in skušnja uči, da v takih deželah velja kot pravica le sebičnost tiste stranke, ki ima kormilo v rokah — in sedaj Bog pomagaj, kateri v nje rog ne trobijo.

Zato trdijo zelo očitno, da ima za pravico veljati le, kar večina kakega zbora (to je vladajoča stranka) sklene in odloči. In ko bi na primer juter drugi poslanci, tedaj druga stranka imela nekoliko glasov več kakor včerajšna, bi imel nov sklep veljati kot pravilo pravice. Na Badenskem postavim je minister rekel, da so postave sklenjene po tamošnjem zboru toliko kakor: javna vest, po kateri se ima vsak deželjan držati, dasiravno mu morebiti nja lastna vest in sveta vera drugači veljevata. Če bi tedaj večina kakega zbora, kakor se je leta 1793. na Francoskem zgodilo, ljubega Boga nebes in zemlje odstavila in nja očitno službo v katoljških cerkvah prepovedala, bi temu nasproti nihče ne imel kaj črhnoti — vsaj je večina tako sklenola. Ravna taka je s svobodo, če večina postavim sklene uvesti brezverske šole in civilni zakon alj če prepove Bogu služiti in se posvetiti po načinu 3 Jezusovih svetov. „Tvoja naj večji svoboda je, če se sklepom večine podvržeš in na tenko spolnuješ“ je govoril naj grozovitniši prekucuh francozki: Robespierre. Bog me! grši se ne zamore iz nebeškega glasu „svobode“ norca delati in njo teptati. Hujšega nasilstva si ne zamoreš misliti. —

Takoršna je na svetu! Človeka žalosti pri tolikem napredovanju v svetnih zadevah gledati toliko popačenost in nemarnost zastran večnosti; srce ga more boleti, da si ljudje Boga vir modrosti in življenja in svobode zapustivši kopajo studencev, ki ne morejo vode držati. Zakaj novi ajdi bi po svojem kriku po svobodnih vednostih, po svobodni šoli in drzavi kar svet od Boga odcepili — zato pa ga vklenoli v najsramotošne verige vseh razbrzdanih strasti, samovolje, sebičnosti in krivice, kajti slabo drevo ne rodi dobrega sadu, nam je že včlovečena Beseda božja povedala. Ti sloki narisi že kažejo, kako zelo zelo resnične so besede sv. Očeta v pismu, po katerem naznanujejo občni zbor, ter tako tožijo: „znano in jasno je vsem, kako grozna nevihta da pritiska na cerkev, ter kakoršna in kolika zla da razdirajo človeško družbo. Po najsilniših sovražnikih Boga in ljudi se kat. cerkev in njeni blagonosni nauk ter nje častitljiva oblast napada in tepta, vse sveto se zaničuje, cerkveno premoženje ropa, škofi in najvrliši

duhovniki in izvrstno verni kat. možje vsekako tlačijo, samostansko življenje se zatiruje, povsodi se širijo vsake baže brezbožne knjige, kužljive novine, mnogovrstna in najnevarniša krivoverstva, uboge mladine izreja je skoro povsodi duhovnikom odvzeta, ter po mnogih krajih učnikom hudobije in zmot predana. Zato se pa tudi toliko širi in rase brezbožnost in nespodobno življenje, razujdana samopašnost, kuga vse baže slabih misli, prelom božjih in človeških postav, da se človeška družba nemilo in žalostno meša in trpinči.

Napake in zmote, ki trpinčijo cerkev in človeško družbo, so tedaj toliko narasle, da cerkve vidni poglavar za dobro in potrebno spozna poklicati občni cerkveni zbor. Ta bi naj pomagal zoper toliko nesrečnih napak in zmot. To je uzrok novemu občnemu zboru, kteremu se bo glasilo: Prvi zbor Vatikanski, ker se bo v vatikanski cerkvi obhajal.

4. Po novinah, zlasti po onih, ktere Judi in frajmaurerji pišejo, se vsak dan kaj zlaže o tem, kar bo prihodnji zbor sklenol. Trapeži! še sami sv. Oče ne vedó in nijeden škof, kar se sv. Duhu dopade, da se po zbranih škofih za blagor cerkve in in človeške družbe sklene in določi. Le toliko se sme trditi, da prihodni zbor ne bo imel novih verskih naukov kovati — to namreč ni delo cerkve, ampak krivovercev. Zelo kosmato pa lažejo neverni pisuni, če svojim bralcem vedno trobijo, da hočejo sv. Oče po občnem zboru človeško omiko in napredek obsoditi. Pravemu napredku in omiki je cerkev božja mati in voditeljica, da ne zaide in v več ali menj oblizano divjačino ne zabrede. Zato govori slavni Mongunski škof hrabri Ketteler: „Sv. cerkev bo v imenu in oblasti vsemogočnega Boga le zopet glasno oznanila večne resnice človeške pameti in pa kristjanske vere. Čem bolj si lažnjivi duh sveta prizadeva cerkev in njeni upljiv zatreti, tem bolj bo zahtevala in si svojila človeka, vsega kakor je, tirjala bo kristjanske vednosti in šole, tirjala bo, da njej država dá potrebne svobode.

Vednosti bo cerkev božja rekla: „ti imaš blag poklic, treba ti je obširne svobode. Iz srca ti njo želim, ker ti njo sam večni Bog dodaja. V prid omike in blagora ljudi imaš nalogo, da resnico išeš in učiš, koliko je slabi človeški pameti dano. Toda, ker imaš resnico iskati in ne stvariti, nisi ti resnici gospa in strahinja, ampak služabnica. Bog, ki si je človeku razodel v naturi in mi-

losti, je prva resnica — tedaj ga ne smeš tajiti, drugači si brezbožna, zajdeš in se vtoniš v laž in zmote.“

Šoli bo cerkev govorila: „šola ti si častitljiva, ljudem dragocena dobrota — blagoslovljam te in spodbujam. Toda vedi, prava omika je le v Kristusovi veri doma — sega le tako daleč, kakor se Kristus Gospod oznanuje, nje meje niso širši od mej kristjanstva — drugo je več ali manj huda sirovost. Če tedaj hočeš v resnici ljudi odgojevati in izrejati, ne smeš učnika sveta, Jezusa Kristusa, zapustiti. Ko bi tedaj mladino mesto za Kristusa, rajši na novi paganski evangelj izrejevala, bi storila grozno hudodelstvo nad Bogom, stariši in sploh človeškim rodom.“

Dvžavi bo cerkev rekla: „ti imaš naj viši svetno oblast. Kakor je Kristus moj Gospod in sodnik dal cesarju, kar je bilo cesarjevega, ti tudi jaz dam in te spoznam kot posestnico vseh od Boga ti podeljenih pravic; ti nosiš meč, da braniš pravico vseh, hudodelnike pa kaznuješ. Toda vedi, da ti nisi Bog, marveč nja služabnica, da varuješ pravico. Zato se imaš pred vsem držati postav, resnice in pravice, ktere je Bog vsadil v človeško vest, imaš braniti vsako po pravici pridobljeno pravo. To dolžnost ima vsaka država, bodi-si tudi paganska. Toda države omikanega sveta niso paganske. Posebno Evropa je kristjanska po pomoči in milosti vsemogočnega Boga, po krvi veliko tisoč mučnikov in vsled prizadevanja in življenja više od 50 rodov. Evropski narodi niso paganski narodi. Zato bo cerkev državi rekla: „ti nimaš pravice z ljudstvom ravnati, kakor da bi pagansko ali zelo brez vere bilo. Čeravno vsem dovoliš, slobodno verovati, kar komur ljubo, magari tudi brezbožen biti, vendar nimaš zavolj nekterih nevernikov z vsem ljudstvom delati, kakor da bi ne imelo nejedne vere. Imaš tedaj vero svojih kristjanskih podložnih spoštovati, cerkev varovati in njej oni upljiv pustiti, kateri njej gre. Ko bi pa država zapustivši naravno pravico, svojo moč posodila duhu neverstva, ki je Kristusu in cerkvi nasproti, bi to ne bilo prav, in vsak kristjan, koliko bolj pa cerkev je dolžen Bogu bolj pokoren biti, kakor pa umrljivim ljudem.“ Žali Bog, resnično je, države se od leta do leta bolj vračajo od cerkve in hočejo naravno prijaznost med obema ostlastima zelo pretrgati. Cerkev bo to omilovala — vendar na vso moč tirjala potrebno slobodo in neodvisnost od svetne oblasti, vsaj toliko, kolikor se neverstvu in krivoveram in Judom dopušča. Tirjala bo tedaj slobodo, učiti ne samo v cerkvi, ampak na vsak način, kateri je primeren in dostoju. Tirjala bo pravico, da svoje duhovnike

po cerkvenih pravilih, ter mladino po kristjanski izreja, in sicer ne kako in koliko bi se kaki vladi dopadalo, ampak od vseh strani. Zahtevala bo, da si cerkev zamore svoje škofe in služabnike cerkvene sama, brez tujega upljiva voliti, po vrednosti in sposobnosti oseb. Tirjala bo svobodo za redovniške stanove in cerkvene zavode. Uprla se bo brezbožnikom, ki cerkvi še tisto premoženje ne pripuščajo, kterega je potrebna, da svoj namen doseže.

Posebno pa bo cerkev na prihodnem zboru skrbela, da svoja orodja, škofe, duhovnike, redovnike obojega spola napolni z novo gorečnostjo, da nje vedno bolj čisti in posvečuje, da so tem drobniši podoba Kristusa Gospoda, tem blagonosniši sol kužnemu svetu, in tem sijajniši luč zmotnim temam. Čem srečniši to prihodni zbor doseže, tem hitreje bo vojske zoper novo paganstvo konec, tem urniši se dovršila ločitev med neverskimi malopridnimi plevami, ki so za Antikristom potegnole, in med pšenico vernih, ki so sred tolikih skušnjav zvesti ostali zveličanju sveta. Tem hitrej bo vsled prihodnjega zbora razviden grozni razloček in široki prepad, ki loči vero in nevero; pa tudi tem hitreje in tem sijajniši bodo zopet ljudje sploh spoznali, da je vendarle Kristus Gospod vsega blagostana dno in temelj, da je kamen, kterega ošabni neverniki zavržejo, in vogelnik, na katerem vse sloni. Nadjamo se s sv. Očetom vred, da vsled prihodnjega zbora svet tem hitreje in odkritošrčniši pribeži k vogelniku Jezusu Kristusu in se mu ljudje bližajo z besedami Simona Petra: Gospod! h komu čemo iti? ti imaš besede večnega življenja, in mi verujemo in spoznamo, da si ti Kristus Sin Božji.“ Bog daj!

V.

Zakaj pokličejo Pij IX. na zbor tudi razkolnike.

„Ti si Peter, in na to skalo bom zidal svoje cerkev in peklenska vrata nje ne bodo zmagale.“
Math. 16. 18.

Dobro veš, kako so tvojega Zveličarja na gori Kalvariji oropali edine lastnine, vzeli so mu njegova oblačila. Suknja pa je bila brez šiva, se ni dala raztrgati, zato so kockali za njo. Ta suknja je bila podoba cerkve, kakoršno je imeti hotel: namreč edino, združeno brez razprtja in ločitve. Toda česar si neusmiljeni

rabelji niso upali storiti na tkani suknji Gospodovi, se drzneta zvršiti na duhovni suknji Gospoda, na njegovi cerkvi človeški napuh in zavid. Napuh mori ponižnost in brani pameti udati se veljavnosti božje besede, trga versko edinost in rodi krivovere. Zavid pa zaduši ljubezen, katero je Gospod postavil znamenje svojih učencev; kedar se zlata vez ljubezni pretrga med sv. Petra nasledniki in škofi nastanejo — razkolništva. Kaj takega se je že mnogokrat zgodilo, pa nobeno ni tolike važnosti in žalostnih nasledkov zlasti za nas Slavjane, kakor izhodno ali grško razkolništvo. Ali ravno sedajni papež vabijo razkolnike, naj pridejo na prihodni zbor in ponovijo starodavno in od ljubega Jezusa zapovedano vez ljubezni, in se zopet lepo vrstijo okoli skale sv. Petra, na katero je Gospod svojo cerkev pozidal. Če že sploh ima mikati vse verne otroke sv. katolijske cerkve, ko pozvejo kako ona svoj materinski glas povzdiga in kliče in vabi svoje razkropljene otroke nazaj; koliko več še ima to nas Slovence genoti, ko slišimo, da ta mili glas velja tudi ogromni večini naših slavjanskih bratov, ki so nemilo v grško razkolništvo zabredli. Zgodilo se je pa tako:

1. Konstantin Vel. je prvi zmed rimskih cesarjev bil kristjan. Takrat je pa še stari Rim imel zelo pagansko lice, čeravno je ondi stoloval naslednik sv. Petra. Da rimskih Paganov ne žali, preseli Konstantin svoj cesarski sedež v staroslavni Bizanc ali Carigrad. Ta postane sedaj središče državnih zadev in rimske moči — novi Rim. Poznej se je rimsko cesarstvo razdelilo na dvoje: Toda zahodni del cesarstva kmalu razdenejo severni narodi in tudi Rim bi razdjali, ko si ga papeži nebi ohranili. Izhodno cesarstvo se je pa v Carigradu še blizo 1000 let dalej ohranilo. Ker je tedaj Carigrad toliko časa cesarstvu bil glavno mesto, se da misliti, da je ondešnji škof, poznej nadškof in patriarh vse druge po imenitnosti prekosil. Toda lesk cesarskega dvora oslepi kmalu ove patriarhe toliko, da se začnejo imeti za glavarje vesoljne cerkve, čeravno niso bili nasledniki sv. Petra. Že nek Janez postitelj se je drznol imenovati ojkumenski škof t. j. vesoljne cerkve škof. Vendar tedajšni papež Gregor Veliki ga zavrne imenovavši se: hlapec hlapcev božjih, popolno razkolništvo pa sta uzročila dva druga moža: Focij in Cerularij. Takrat namreč ko sta pred 1000 leti sv. brata, Ciril in Metod šla v deželo moravskega kralja Rastislava oznanovat slavjanskim narodom Kristusa Gospoda, je učeni pa ošabni Focij s pomočjo cesarja pregnal sv. Ignacija, in samega sebe vrinol za patriarha carigraškega. Dasi-

ravno poznej pregnan, je vendar med Latine in Greke pognal breme strastnih prepиров, katerih se je 200 let pozneje patriarh Cerularij poslužil, se popolnoma odcepil od naslednikov sv. Petra, rimskih papežev, se imenoval ojskumenskega škofa, ter latinske kristjane z naslednikom sv. Petra vred proglasil za krivoverce. — Na to stopi rimskega papeža Leona IX. poslanec, slavni kardinal Humbert v prelepo cerkev sv. Zofije v Carigradu, izobči slovesno Cerularija in položi izobčilno pismo na altar dné 16. julija 1054. Naj žalostniši razkolništvo je pričelo. S prva še je veljalo tem po sili papežem, dokler je namreč carigračko cesarstvo še kaj moči imelo. Skoro vsi patriarhi in škofi na jutrovem so se mu uklanjali. Pristopili so tudi Armeni, Bolgari, Srbi in Rusi. Pa druga jim je pela, ko so se meje cesarstva vedno bolj krčile, in zelo žalostna se njim je godila, ko se je Turek polastil Carigrada. Turški sultani so njim strahonji; postavljajo in odstavljajo in njih večidel zamoriti dajo, da zopet drug patriarhalno čast za druge denarje dobi. Zraven so se mnogi narodi polagama zelo odcepili od Carigrada. Rusi, Srbi, Armeni, Grki po novem grškem kraljestvu in za najnovejše dobe tudi Bolgari. Naš vrli Vrtovec sodi o grški cerkvi tako: „Grška cerkev le životari — nima nobenege pravega življenja, le škofi smejo ondi pridgovati, drugi duhovniki so premalo učeni in preveč nevedni, zraven pa še oženjeni.“

Velika nesreča za vesoljno cerkev je to že tako staro razkolništvo vendar za nas Slavjane zelo nesrečno, ker je toliko našincev tjekaj zabredlo. Naša že velika razcepljenost se je pomnožila s tem, da se slavjanski bratje, sinovi ene matere še ločujemo v naj žlahtniših in važniših, ker verskih rečeh:

Če še nisi slišal Vilharjeve: „Ne udajmo se“, ti vsaj prvo vrstico semkaj napišem:

„Ne udajmo se, ne udajmo se,
Z Črnogore do Urala,
Od Balkana do Triglava
Kliče krasna majka Slava;
Slavjani! ne udajte se!“

da čutiš in pomisliš, kako širen po svetu stanuje naš slavjanski rod. Od Kamčatke v Aziji do Labe na Nemškem, od Trsta in Dubrovnika kraj jadranskega morja do 300 milj dolgih kitajskih zidin in do Amurjevega vtoka v velikansko tiho morje, se glasi slavjanski glas iz več kakor 80 milijonov ust. Pa stari slavjanski greh, nesloga in nemile zgodovinske sile so nas razce-

pile in zdrobile. Nek slovenski škof, še ni dolgo tega kar je tožil: „pač milovanja vreden je slavjanski rod, ni ga najti, ki bi bil toliko razcepljen v političnih in verskih zadevah.“ Gola resnica! Nekteri stanujemo po kronovinah slavne habsburške hiše, drugi ubogajo saksonske kralje, zopet drugi morajo pokorni biti pruskemu sabljarju, ogromno število njih ječi pod turškim jarmom, in kakih 30.000 Slovencev se je Lahom v žrelo vteknolo. Le pešica Srbov v Črnogori in na Srbskem, ter močen „stric Rus“ imajo svoje slavjanske države in vlade. Enaka razcepljenost je v verskih zadevah! Slovenci, Hrvati, Čehove, polovica Lužičanov in Slovakov ter številni Poljaki in še nekoliko zjedinjenih Rusov so katoličani, t. j. po svojih škofih in duhovnikih v veri in ljubezni v vedni zvezi z rimskim papežem. Nekaj ogerskih Slovencev je v krivo-vero Kalvina zažlo, precej Slovakov, nekaj Čehov, polovica Lužičanov je za Luterom potegnola, in precej Srbov in Bolgarov je Mohamedovo vero s turskim jarmom vred dobilo. Večino slovanskih otrok pa nahajamo v grško razkolništvo zapleteno: Srbe, Bolgare in Ruse. Krivo je temu to, da so ova ljudstva Kristusa Gospoda začela spoznavati ravno takrat, ko so Carigrački patriarhi postajali razkolniki, ker iz Carigrada so Slavjani iz večja dobivali misionarje, razkoln duhovne in škofo.

Tako so Srbi iz Carigrada dobivali sv. evangelja oznanovalcev in se pokristjanili, ter polagama z grško cerkvo vred v razkolništvo prišli, pri katerem se še zdaj nahajajo. Bolgari s prva z rimsko cerkvo zedinjeni, so dobili od papeža Nikola izvrstnih pravil kristjanskih, ter potrebnih škofov in duhovnikov. Vendar poznej stopijo v zvezo s Carigračkim patriarhom, katero si ravno sedanje dni prizadevajo pretrgati. Rusi po številu najmogočniji vseh slavjanskih narodov so l. 1864 v svoji „sveti Moskvi“ obhajali radostni in ponosni tisočletnico svojega carstva, katero se je l. 864 po mogočnem Ruriku začelo. Nja nasledniki so širili rusko moč in Carigradu z vojsko žugali, pri tej priliki pa se tudi Kristusu zveličarju približali. Prišlo je iz Carigrada duhovnov, ki so Ruse pokristjanili in sicer za dobe med Focijem in Carularijem, ko še grško razkolništvo ni bilo do celega dognano. Slavnoznanana Olga, vladarica Rusov za čas maloletnosti sinu Svetislava, pride l. 950 v Carigrad in se da na ime sv. Jelene krstiti. Slavni Nestor veli o njej, da je bila domu v Kijev prišedša, sv. vere juterna zarija, ki naznanja solnce pravice, Kristusa Gospoda. Kar je ona začela je njeni vnuk Vladimir Veliki dokončal. Poprime se Kristusove

vere ter želi vse ljudstvo ž njo osrečiti. Ljudstvo se joče, podobe Peruna metavši v valove Dnjepra. Vladimir pa poklekne kraj močne reke in moli: „Stvarnik nebes in zemlje! blagoslovi te svoje nove otroke, sprejmi in ohrani njih v sv. veri.“ Glavno mesto Kijev postane sedež prvostolnika; kmalu se pozida cerkvá in samostanov, katerih najslavniši je samostan Pečera, ker tukaj je pisal častiti Nestor svoje letopise (1056—1111). Kmalu se spišejo obredne bukve, katerih se še sedaj poslužujejo, in sicer v slavjanski besedi, zato se tudi meša bere slavjanski. To je znamenito, takrat še zveza ruske cerkve z rimskim papežem ni bila pretrgana. Le polagama postanejo Rusi razkolniki sledé razkolne Grke. Ruska cerkev je hčer carigračke; vendar se tej polagama izneveri in postane neodvisna; leta 1448 dobi škof Moskovski čast prvostolništva, in leta 1585 postane patriarh. Za te dobe so katoljški Poljaki zjediniši se z Litvani svoje kraljestvo proti izhodu sila širili in Ruse nazaj rivali, celo Kijeva se polastijo. Car ruski, Ivan Vasiljevič namerjava tedaj razkolništvo odpraviti, če po rimskih papežih zadobi pri Poljakih ugodniše pogodbe miru. Toda kmalu se vse razvrže. Le nadškof Kijevski, srčni Rahoza pozove l. 1593 svoje škofo in duhovnike na zbor v Brežce, odpravi poslance v Rim in se zjedini s katoljško cerkvo. To je začetek pravoslavni ruski cerkvi, ktera je z Rimom zedinjena. Ostala ruska cerkev se pa tem okorniši poprime razkolništva, pa tudi kmalu ruskim samovladarjem v oblast in grdo sužanstvo zaide. Peter Veliki še njej vzame duhovnega poglavarja, patriarha. Mesto njega opravlja najviši cerkveno oblast Car sam s pomočjo „svetaje synode“, t. j. zbora 14 škofov, arhimandritov, egumenov in protopopov, ki imajo pred vsem paziti, kar bi Caru po volji bilo. Petrovi nasledniki so spoznali, da je ta naprava zelo izvrstna za njih samovladarske namer, zato njo ohranijo do danesnjega dné; posebno zdatno njo rabijo zoper nesrečne Poljake in kat. cerkev. Nekdaj mogočno kraljestvo Poljsko, so trije močni sosedi pograbili in ga delili med seboj, dokler ničesar ni več ostalo, kar bi se delilo. Naj večí del dobijo Rusi, in kmalu se začne ondi zelo grdobno preganjanje katoličanov, ki še sedaj trpi v sramoto in žalost nam Slovjanom, da brat brata toliko kruto posiluje. Največ so doslej trpeli zjedineni Rusi. Njih cerkev je skoro popolnoma razdjana, nje verni po sili, zvijači in izdajanju v razkolništvo posiljeni. Blizo 8 milijonov vernikov se je kat. cerkvi oropalo, od skale sv. Petra odtrgalo.

Sedajni Car sluje kakor ljuden vladar, vendar nesrečnim Poljakom njih poslednji upor grozovito povračuje; zateruje njim zelo nasilstveno narodnost in vero. Še une dni so sv. Oče Pij IX. milo tožili zavolj preganjanja cerkve na Poljskem. Nadškof Varšavski, Felinski, je že 4 leta v preganstvu. Nja dva naslednika sta zaprta. Škofa Kalinski in Šimavski sta umrla v ječah, škof Popjel in Majerčak sta zaprta. Škof Lubjenski pa je one dni na poti v preganstvo umrl. Žalostna je ondi s kat. cerkvo in vendar nihče po Evropi, ki ovači brž vsak krič Judov, Protestantov itd. stakne, se ne zmeni za to kruto preganjanje. Le sv. Oče, pravi oče vseh vernih, ne mirujejo svojega glasu povzdignoti, moliti in svariti, opominjati in tolažiti. Toda zadosti bodi, kar se je povedalo o razkolnikih, ktere sv. Oče kličejo na prihodnji cerkveni zbor. O ko bi vsaj hoteli priti, veselila bi se zemlja in nebo. Sicer se iz tega, kar smo do sedaj zvedeli, ne da nadjati, da bi prišli; vendar sv. Oče so ravno po tem pozivu dokazali, da so pravi naslednik sv. Petra, kteremu je mar in skrb za vesoljno cerkev. — Pravi pastir gre tudi za zgubljenimi ovčari, prava mati tirja svoje otroke in njih vabi nazaj. Kar je po človeških mislih nemogoče, je mogoče pri Bogu; zato hočemo vsi brati in sestre bratovšine sv. Cirila in Metoda tem gorečniši prositi, da se razkolni brati vrnejo do skale, na katero je Kristus Gospod svojo cerkev pozidal.

VI.

Zakaj pokličejo Pij IX. Luterane na zbor.

„Klinge ohne Heft.“

Alban Stolz.

Greki in drugi razkolniki so sicer naše vere z edinim poglavitim razločkom, da nekaj drugači učijo izhajanje sv. Duha in da v rimskih papežih ne priznavajo naslednikov sv. Petra — ovači se pa z nami zlagajo v verskih resnicah; cerkva njih tedaj imenuje le: razkolnike, ne pa krivoverce. Krivoverci so namreč oni nesrečneži, kateri trdovratno krive, cerkvenim nasprotne nauke učijo ali se njih držijo. Takih krivovercev in krivover je že veliko bilo. Toda vsaka črez nekaj časa premine kakor se postavim struga reko zapustivša posuši. Če Arijevo krivovero izvzemeš je vseh naj hujši cerkvo napadala krivovera, ki se je pred 300 leti

začela. Mi Slovenci njo naj razumljivši po nje poglavitem začetniku Luteru imenujemo: Luterane. Smešno je če ne frajmaurarska zvijača, ako se med nevedne ljudi mnenje trosi, da ni velikega razločka med njimi in nami, da se po sleherni veri da zveličati. Poglejmo! Nek skopin umira. „Ljuba Mica! vgasni luč, pravi svoji zakonski, škoda za sveče“, in brž potem je ta skopin mrzel mrlič, ljuba Mica pa bogata vdova, 36,000 gld. težka. Od vseh vetrov prifrfa snubačev: nek luteransk nimanič iz dežele, v kateri se je naš minister Bajst rodil, premaga vse. Dasi vdovo njeni katoljški in vrli duhovni pastir svarujejo in prosijo vse zapstoj — poraka se stori. Nimanič, zviti ptič si da jezero za jezero zapisati in je kaj pohlevna in prijazna duša; ko pa je že skoro vse premoženje v rokah imel se skrega s svojo ženo, njo zaničuje, pretepuje in trpinči, zraven pa marljivo po drugih babljetah in dekletih lovi. Žena razžaljena toži, sodnija nju razpiše, on njo pa z denarji pobriše v „auslond“ (ptujo deželo), kder mu luteranska sodnija zakon popolnoma razveže, da se zopet ženi, kakor ljubo. Goljufana sirota pa v nekem „stanti“ žganje predaja, dokler nje žalost in sramota ne spravita pod grudo. Glej! ogromni razloček! pri katoličanih je zakon zakrament in nerazvezljiv, pri luteranih pa je razvezljiv, in ne zakrament. Pomisli še sledeče. Luter je zavrgel oblast papežev, škofov in duhovnikov. Odpravil je daritvo novega testamenta, spoved, post, molitev za rajne, mešno blagoslovljenje. Trdil je, da so dobra dela za nič, in norce vganjal o 3. evangeljskih svetih, katerim se je sam izneveril in obljubo prelomil in nuno za ženo vzel. Cvingli na Švicarskem je tajil nazočnost Sina božjega v presvetem rešnjem Telesu itd. . . Glej velikansk razloček! Pa beri še dalje! Genljive so besede, ktere je govoril Gospod po poslednji večerji — srce bi zamogle presunoti bodisi katoličana ali lutrovca; Jezus moli za apostole: „pa ne samo za nje molim, veli Gospod, tudi za one molim, ki bodo po njih besedi verovali na me, da bi vsi edini bili, kakor si ti Oče v meni in jaz v Tebi, da tudi oni v Nama bodo edini.“ Da se ta edinost ohrani, je postavil duhovniško oblast in stan odločen od vernih, ta stan se rodi in nadaljuje po duhovnih očetih, škofih; črez vse pa je postavil sv. Petra in nja naslednike kakor glavo in središe edinosti. To je učeča in verne po sv. Duhu vladajoča cerkva: steber in temelj resnice. Ti učijo vedno kakor so apostoli od Gospoda prijeli. Ti skrbijo, da se do konca sveta ravno tisto uči. Ti razlagajo edini veljavno sv. pismo,

in kdor njim ne veruje in drugači uči in krivo razlaga in učeče cerkve neče poslušati, ima biti vsem kakor ajd in očiten grešnik, ki se iz sredine vernih pahne. Le tako je mogoče, da se v kat. cerkvi ohrani toliko sijajna in velikanska edinost: da smo edino telo, da imamo edinega Gospoda, edino vero, edini krst in edinega Boga in Očeta vseh. Tega pri luteranih ni. Zavrgli so veljavnost cerkvene oblasti, zato pa tudi pogrešajo edinost. Dasi nad 80 milijonov štejejo so vendar razdrobljeni na več kakor 300 različnih krivover in krivoveric. Sme se trditi, da je pri njih toliko krivih ver, kolikor je ljudi. Zakaj vsak si sme in zamore, pravijo, iz sv. pisma poiskati in verovati, kar mu ljubo. Ker pa nima, ki bi mu veljavno razlagal se ni čuditi, da skoro vsak kaj druga najde. Sv. pismo so namreč luterani seboj vzeli na pot, ko so kat. cerkvo zapustili. Mislili so, da je res Jezusov nauk v njem in sicer zelo jasno zapisan. Pa zmotili se so. Godi se njim kakor človeku, ki ima nož, ki pa ročaja nima; ne da se ž njim lahko in varno rezati. Enak nož brez ročaja je sv. pismo brez veljavnega razlagovalca in ta drug ni, kakor sv. cerkva. Zato pa po celem svetu ni najti tolike klobocije v verskih zadevah, kakor so nje luteranski pridgarji v 300 letih na den spravili. Opomnim kar na Mormone, ki živijo kakor ljuba živina v babjem občestvu. Še ni dolgo kar mi neka luteranska učiteljca modruje: „ho vera ni nič, poštenost velja“. Toda bablje osupnjeno gleda, ko opomnim, da si je o tej reči z očetom Luterom zelo navskriž, ki je rekel: vera je vse in dobra dela niso nič. Ali postavim pred 300 leti so luterani katoljške vice odpravili, sedaj pa njih mesto pekla stavijo, ker se njim naj bržej pregorko zdi: Ibunt hi in ignem aeternum. Ti pa pojdejo v v večni ogenj. Sploh žalostna je pri luteranih! dalej so zabredli, kakor se morebiti njih začetnikom še senjalo ni. Brez blagoslovljenih duhovnikov, brez škofov, zunaj skale sv. Petra, so tudi brez oblasti grehe odpušati, nimajo kruha angeljskega, v njih cerkvah ne prebiva Gospod v podobi belega kruha obdan od milijonov nebeških duhov. Pri njih ni najti cvetu evangeljske popolnosti, zavrgli so življenje po 3 Jezusovih svetih. Tri sto let je preteklo in množina milijonov ljudi je že umrla v tej krivoveri, pa nimajo pokazati ne edine osebe, čije svetost bi sam večni Bog po čudežih počastil in nje nebeško zveličanje potr dil. Tudi luterani pošiljajo misionarje med svet, dajo njim obilo denarjev in še več bukvic sv. pisma, toda vse zapstonj in brez stalnega sadu. Le odpadnjenci kat. cerkve njih število tu

pa tam množijo, ki pa njim slabo kaj časti donesejo. Večidel ljudje pristopijo k njim zavolj prepovedane in zabranjene poželjivosti mesa ali razžaljenega napuha, ali sploh zavolj posvetnih uzrokov.

Zato vlada in kraljuje pri izobraženih luteranih vobče: nevera na Sina božjega. Še zelo učitelji prihodnjih luteranskih pridigarjev so zlasti na Nemškem sloveči neverniki; vendar veliko milijonov še je pri njih, ki vendar poželjujejo po solncu pravice Jezusu Kristusu. Zlasti poslednja leta se je na Nemškem še boljje pa na Angležkem in severni Ameriki med luterani začelo pogostoma v sv. kat. cerkvo nazaj prihajati — in veliko še njih je, ki so tudi lačni in žejni pravice. Da bodo nasičene in napojeni se posluži Bog prihodnjega cerkvenega zbora. Po svojem namestniku na zemlji njih vabi, da bi naj o priliki tega zbora resno premišljevali svoj stan, tem hitreje v kat. cerkvi spoznali tisto milo mater, katero so njih predstarši večidel zapeljani zapustili. V prihodnem zboru bo cerkva božjo posebno znamenito pokazala svoja znamenja, da je namreč edina, sveta, katoljška in apostolska, da njo vsi, kateri so zabredli tem leži spoznajo in pristopijo, da bi že skoro bilo, kar Jezus želji: „eden hlev in eden pastir“.

Gotova čudežna je reč, ktere smo se učakali — cerkva božja se pripravlja na vojsko zoper nove ajde ob enem pa kliče in vabi razkolnike in krivoverce! Podobna je kokli, ki stoji na skali sv. Petra in preskrbno brani piščeta grabljivih jastrebov, ob enem pa raztrešena piščeta od izhoda do zahoda vabi in kliče, da pridejo in najdejo varnega zavetja pod njenimi peruti. O ko bi vsaj priti hoteli! o da se nebi zopet uresničile besede Gospoda: et „noluisti“ nisi hotel!

VII.

Kaj nam je storiti?

Videte vigilate et orate.

Marc. 13. 33.

Gospod sam nas opominja: gledati, bedeti in moliti, kar bo posebno treba sedajni toliko znameniti čas, ko se bližamo cerkvenemu zboru. Kakor vrli otroci sv. cerkve hočemo storiti po besedah njenega ženina J. K. Gledati hočemo in se podučiti dati, kako se kristjanstvu po svetu godi, z veliko gorečnostjo bomo be-

deli in pazili na to, kaj cerkev božja misli početi, zraven pa ponižno svoja kolena pripogibali pred tronom božje milosti. Zavedeti, veseliti in moliti hočemo v tem času, da postanemo zavedeni, goreči in pobožni katoličani.

1. Nek svetnik pravi, da bi se veliko veči število zveličalo, če bi si ljudje vsaj toliko za večnost prizadevali, kolikor grešniki trpé, da svojim željam ustrezajo. Enako se sme reči, da bi za kat. cerkev dosti boljše bilo, če bi nje verni otroci vsaj toliko storili, kolikor nje sovražniki žrtvujejo. Tej nemarosti je krivo pomanjkanje prave katoljske zavednosti. Ljudje navajeni na očetovsko skrb policajev in svetne gosposke sploh tudi v verskih zadevah blizo ne verujejo, da se sedajne dni gre za zelo grozno imenitne reči, katerih njim njihovi dosedajni prijatelji nikakor ne branijo, ampak v rokah nasprotnikov napade nevernih ljudi podpirajo. Težko je dopovedati, kar bi vendar vsak verni katoličan imel vedeti in živo čutiti, bodi si, da nosi zlato krono na glavi, ali da mu prtenina služi v obleko, da se sedaj gre ali Kristus ostane med nami ali pa zavlada Antikrist, ali svet ohrani še dalej svoje kristjansko lice, ali pa skriva v novo pagansko šemo. Tega ljudje blizo ne verujejo prav. Treba bo tedaj kat. zavest dramiti in vzbujati. V ta namen služijo katoljska društva, katoljski časniki ali „cajtinge“, katoljske bukve in knjižice, misijoni, shodi duhovnikov, škofijske in provicijalne synode ali zbori. Po takem načinu se da katoljska zavest vzbuditi; to resnico nam Nemška, Francoska, Belgija itd. jasno in glasno pričajo. Tako se katoličani ne bodo dali za nos voditi, ne bodo zgubili vere, ktere bi se njim rada vzela, akoravno nasprotniki vedno kričijo: „oh vero hočemo tudi mi — vera mora ostati;“ med tem pa razdenejo in poderejo vse brambe sv. vere — da potem slobodno jasno in glasno povejo, da nočejo nobene vere. Zato pomisli sledeče: Minulo je precej let, ko se je pri nas krič zagnal: „menihi in nune imajo preveč denarjev, duhovništvo ima preveč pravic, kar dobro jedó in pijejo. Proč ž njimi!“ Zgodilo se je tako več ali menj po vsej Evropi. Leta 1848 se je upilo: „le mešnika ne voliti.“ Se vé, potem so nasprotniki lagljeje rogovilili. Poznej se raznese glas: „šole so za nič, temu so mešniki krivi; proč ž njih nadzorstvom šol, kar katekizem itd. naj učijo in vera naj ostane.“ Toda že se kaže, da je malokdo z mezincem zadovoljen, če se da vsa roka poprijeti. Na Dunaju, postavim, so osnovali novo višo šolo za učitelje. Za ravnatelja se po vsej dolgi Cizlajtaniji ni dal

najti sposoben mož, zato milo povabijo iz Nemškega modro dušo Luterana Dittes-a. Ta modra duša je očitno modrovala: „Duhovniki se imajo do čista iz šol odpraviti, vero t. j. le nektera pravila ali „regelce“ čednega obnašanja pa naj svetni učitelj uči.“ Še bolj debelo pa se je povedalo, kamur da pes taco moli, na nekem zboru v Gradcu, ker je neka duša predlog storila: „naj se sklene in dela na to, da se šola ne začinja in ne končuje z molitvijo.“

Vendar to še je le začetek, vsega nam nasprotniki sedaj še ne upajo povedati. Zato potrpiamo! Med tem pa pazimo, kar se drugod godi, da se kristjanske varčnosti še za ran naučimo! Lani mesenca novembra je poklical belgijski razdel okoli 5 milijonov močnega skrivnega društva: frajmaurarjev, velik zbor (Congress internationale), kder so se zaslišali strašanski glasovi: „Bog in Kristus sta vedno le posilstvu bramba bila — le potem še, ko poteremo vse vere in do poslednje koreninice pokončamo vsako versko misel, se uresniči politična in družbinska sreča, po kateri hrepënimo. Mi ne verujemo čisto nič: le na človeka še verujemo, ki je toliko let služil v žrtvo za vero in nje služabnike. Vse svoje dolžnosti bi grdo zanemarjali, ako bi le za trenutek prenehali duhovnikov preganjati, te pošasti, ki ljudi kar trpinčijo. Vojska tedaj bodi zoper Boga, vojska zoper Kristusa, ta ošabna nasilnika nebes in zemlje.“ Bogme! kdor to bere, si mora misliti, da to govori skozi zapeljanih ljudi jezike: stara kača, ki je hudič ni zapeljivec ljudi, pravi Antikrist. Zadosti bo!

Tedaj: gledajte ali pazite, bedite in molite!

Sv. Augustin ima lepo besedo, imenovavši cerkev božjo zvesto pričo Kristusa Gospoda. Narodi videvši cerkev po vsem svetu razširjeno, verujejo na Gospoda, ktere ga ne vidijo, kakor so apostoli videvši Jezusa verovali na njegovo cerkev, ktere še po vsem svetu razširjene niso videli. Gospod in njegova cerkev se tedaj vzajemno spričujeta, in kdor Gospodu nasprotuje, tudi cerkev božjo napada, ktera ga spričuje pred svetom. Čuditi se pa moramo, zakaj da se sovražniki ne naveličajo. Tisoč in tisoč si njih je že glave razbilo na skali sv. cerkve, vendar kmalu nadomestijo njih drugi in počnejo vojsko od kraja, se vé, da zapstonj, le sebi v nesrečo in večni pogin. Kdo se nebi nad tej neuslišani prikazni zavzel, kdo nebi strmel — ali kdo bi se ne veselil, če se sme šteti med take matere otroke, med takega vojskovodja vojake! Znano ti menda bo, kako pogumni, srčni in veseli da so vojaki,

če vedó, da imajo vojskovodja ali generala, kateri vojsko razumi in vselej srčno zmaga!

Mislim, da bi se sila veselil, če bi ti bilo dano z ljubim Jezusom nekdam boditi in nja čudeže v besedi in djanji poslušati in gledati, gotovo bi se zelo razveselil. In pravo bi imel, vredno jo, da se njim čudiš in veseliš. Stori pa tudi enako, če veličast cerkve božje pomišljuješ. Ona je nepretrgan skozi stoletja vedno živ čudež. Utemeljena je brez človeških pomočkov, nasproti so bili satani in pa človeške sile zmote in strasti. Kdo šteje njenih sovražnikov krdela, kdo odpadencev množine, kdo število njenih nezvestih nehvaležnih mlačnih in zaspanih otrok! In vendar koraka ta čudežna naprava Sina božjega iz med prejšlih stoletij razvalin, čez razdjana kraljestva in cesarstva, vrh grobov, kder spijo številni narodi, vedno naprej, vedno mogočniši, veči, slovitiši, vsled vsake vojske tolikokrat venčana, kolikor krati napadjena. Zato imamo uzrokov, veseliti se naše edine, sveta, katoljške in apostolske cerkve — te sijanje priče Jezusove na zemlji!

Sedajne dni vriskajo sv. cerkve sovražniki po svetu, da je Kristusova vera ostarela, doslužena reč, nekoliko let, in katoljška cerkva premine. Revni in po sili slepi trapeži! kmalu se bote sramotno goljufali! Na prihodnjem zboru bote čudili njeno nebeško moč! razvideli bodete, da je še po vaših mislih doslužena obleka Jezusova, t. j. sv. cerkva, vendar le snažna, lepa in dragocena. Lepši ko rumeno solnce se bodo njene četiri znamnja po svetu zasvetile. Hoté ali nehoté se bodo čudili in strmeli nad cerkve božje edinostjo, svetostjo, vesoljnostjo in apostolsko častljivostjo. In tega se hočemo verni katoličani radovati in veseliti!

Veselili se bomo nad edinostjo, ki se bo kaj sijajno svetu pokazala na občnem zboru. Vesoljnega kat. sveta škofi iz vseh krajev in vseh jezikov se bodo zbrali okoli edinega naj višega pastirja, ter molili in pričali edinost vere, upanja in ljubezni. Veseliti se hočemo svetosti cerkve božje! Ravno prihodnji zbor utegne zopet kaj jasno popričati staro resnico, da je sv. cerkva vendar le edina moč na celem svetu, ki hoče in zamore skrbeti za to, da se ohrani pravica, poštenost pobožnost in sploh npravna popolnost. Jasno bo zopet, da nam nihče, če ne cerkva, ne zamore zavarovati čistosti pri mladini, zvestobe pri zakonskih, spravljivosti med sosedi, pravičnosti pri postavah, reda in miru po deželah in zveličavnega upanja unkraj groba.

Zlasti pa se bomo radovali, ker na prihodnjem zboru se utegne zelo posebno razvideti, da je sv. cerkva resnično katoljška ali vesoljna, t. j. pripravna in prilična za vse dežele in kraje, za vse ljudi in narode, za vse čase in stoletja. Cerkev božja je svoj namen dosegla pri nekdanjih Rimljanih, Grekih in Judih, ona je ljudi zveličevala za dobe srednjega veka pri Nemcih, Slavjanih in romanskih narodih, ona je 300 let od časov Lutera do sedajnih dni svojo nalogo zvrševala. Prihodnji zbor pa nam utegne novi porok biti, da bo cerkva božja tudi v novi dobi, ki se pričinja, najšla pravo stezo do človeških src. Vedeti nam je namreč, da se je začel novi čas, nova doba človeške omike in družbinskega življenja. Glej! pred 100 leti so po Evropi bili skoro sami taki samovladarji, čijih beseda je že utegnola za postavo veljati. Sedaj je vse drugači. Sedaj razve ruskega cara ni več vladarja, kateri bi sam zamogel in smel postave dajati, in že se je začelo tu pa tam na to delati, da še se vladarji odpravijo, vse meri več ali menj na ljudovlade, na republike. Zato pravi Francoz Guizot, da čez 100 let bo Evropa imela demokratično ali ljudovladarsko lice. Dosedaj so države cerkvo božjo nekoliko branile, ali zelo po policajsko tlačile, za naprej se ne mislijo za njo še brigati ne; če se njim ravno ne poljubi zavolj liberaluhne iz večja neverne stranke rajši preganjati. Do sedaj je bil odpad od kristjanstva prepovedan, sedaj je vse slobodno. Sploh novi čas nova doba od poprejšne zelo različna se je začela. Imenito je tedaj in pomenljivo, če se ravno sedaj napove občui zbor. Je, kakor da bi se cerkva božja na novo dobo hotela pripraviti, da tudi v zelo novih razmerah svoj sveti namen doseže. In kdo se nebi tega veselil, kdo ne zavzel nad tem tako očitnim delovanjem sv. Duha, kateri cerkvo vlada.

Nasprotniki mislijo, da utegne Cerkev v novi dobi onemagati, ker nje svetna oblast ne bo več podpirala. Toda mi se nadjamo, da cerkva božja vsled cerkvenega zbora vse čvrsteja postane, ter birokratov jarma oteta iz lastne moči in kreposti obrodi vse obilniši sad kršanskih čednosti, razširjanja sv. evangelja. Nadjamo se, radujemo se in veselimo, da cerkva božja prosta vsakega nepotrebnega upljava od zunaj tem mogočniši javi svojo apostolsko krepost. Zato pozdravljamo in se veselimo prihodnjega zbora, kakor začetka sicer nove dobe velikih vojska, večje delavnosti skrbi in žrtvovanje pa tudi kot začetek nove dobe zmage, veselja in slave za našo edino sveto katoljško in apostolsko cerkvo in nje-nega Gospoda Jezusa Kristusa.

3. Slednjič pa še imamo moliti, da besedo Gospoda dopolnimo. Sv. Oče sami so nas tega opomnili, kedar so sv. leto oznanili. Zahtevajo namreč od katoličanov, da se sedaj zavoj občnega zbora očistijo svojih grehov, časne kazni pa zbrišejo po popolnih odpustkih, ktere oznanjeno sv. leto deli. Tako bomo vsi sposobni moliti, da bi se zbor srečno začel, vpešno nadaljeval in blagososno končal. Bog namreč molitev, ki pride iz čistega srca rajši usliši kakor tudi ti žlahtne hruške iz snažne skledice rajši sprejemaš. Bog daj zato, da se vsi duhovni in svetni kristjani damo očistiti in osnažiti v sv. zakramentih. Potem hočemo zaupljivo, kakor nekdam Elija prerok Gospoda nebes in zemlje prositi, naj pošlje iz nebes ogenj svoje božje ljubezni in milosti. Bližali se bomo blaženi devici Mariji, kateri v obrambo je prihodni zbor še zelo posebno izročén. Klicali bomo apostolov kneza sv. Petra in narodov učnika sv. Pavla, vse zveličane škofe in duhovnike sploh vse trume zveličanih duhov, da se z nami združijo in prosijo z nami vred za vse pri zboru zbrane škofe, za svetne vladarje, za sovražnike sv. cerkve, za vse verne, zlasti pa za sv. Očeta. Prosili bomo, da Bog ohrani tega sirega velikega Duhovna, da srečno tudi konec občnega zbora učaka, kterega je s toliko skrbjo poklical.

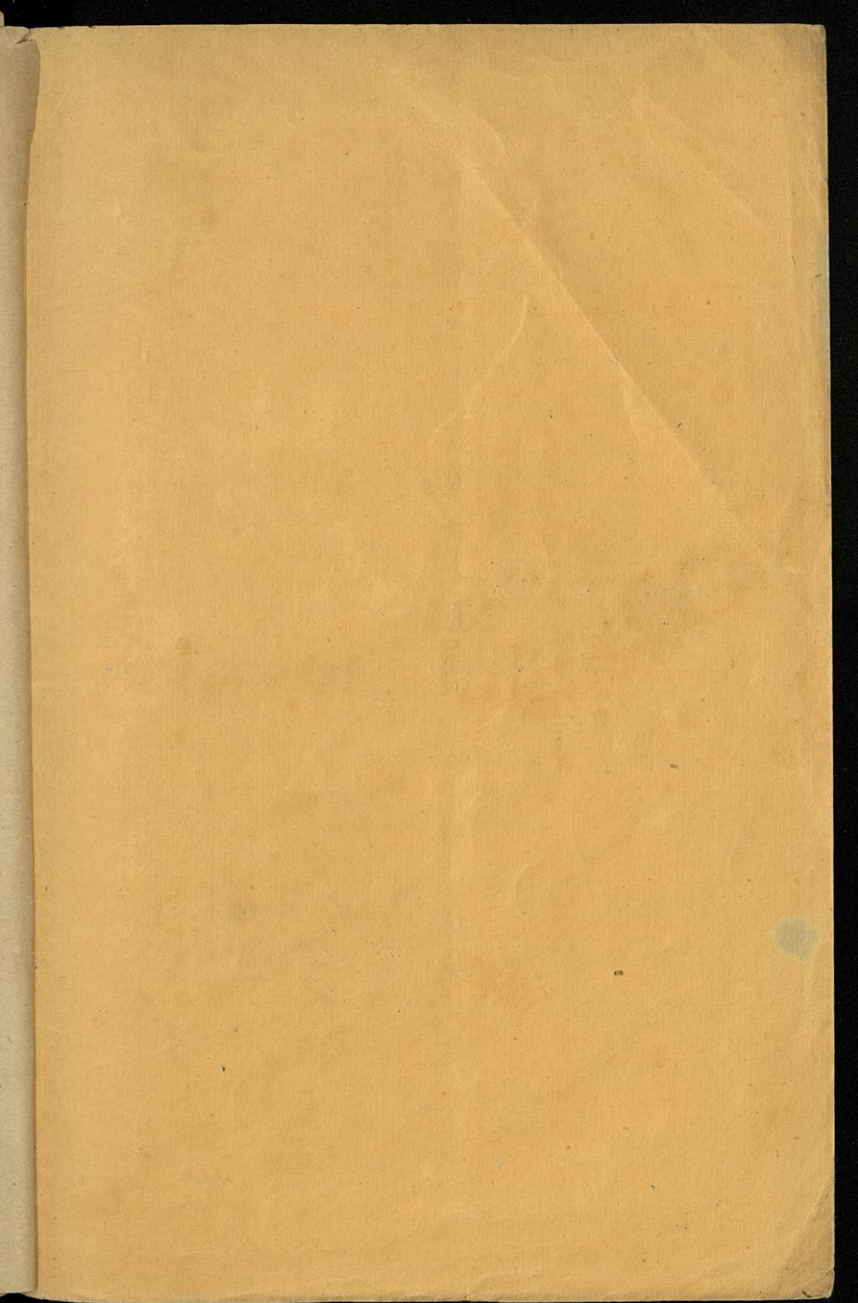
Tak! ljubi bralec, sedaj te pa nečem še nadalje nadlegovat, Dobro bo, če ti od prebranih misli le nektere v glavi, in še boljše če v srci ostanejo. Drugo leto pa ne bodi tak skopin, da si nebi spravil bukvic, ktere, če sem živ in zdrav, ti bodo že lele povedati, kako se je na občnem zboru v Rimu godilo. Z Bogom!

Kazalo.

	Stran
1. Kaj pomeni beseda: Občen cerkven zbor	5
2. Črtice o Tridentinskem zboru	10
3. Kako so Pij IX. poklicali občni zbor	15
4. Zakaj se je poklical občni zbor	22
5. Zakaj pokličejo Pij IX. na zbor tudi razkolnike :	34
6. Zakaj pokličejo Pij IX. Luterane na zbor	39
7. Kaj nam je storiti	42

149

44

596 3

596

65156

3

10
26
472

14

200 10

24

200